

Nemunas

Nr. 10
(859)

2013 m.
kovo 14–20 d.

Kaina 3,00 Lt

KAUNO KULTŪROS IR MENO SAVAITRAŠTIS

Kauno valstybiname lėlių teatre premjera – Ch. Dickenso „Skrudžas, arba diena, kai galima atverti širdį“.

Lėlės irgi žmonės

17 p.

9 770 134 314 014

***

*prašau, kad netrukdytų man tyleti
žolė ir skruzdėlė, taip pat žuvis,
prašau visus, kurie neturi balso,
visus, kurių aš negirdžiu – prašau:
neverskite mane ką nors išstarti –
turiu aš savo rūpestį – po jo našta
švintu ir temstu – pervertas pasaulio
regiu arba girdžiu, mąstau arba geidžiu.
Ir tai yra sunkiau negu kalbėti.*

Justinas MARCINKЕVIČIUS

Dainiaus IVANAUSKO iliustracija

Kauno meno asociacijos premijų laureatai

Valstybinių švenčių išvakarėse pačioje garbingiausioje vietoje, Kauno miesto rotušėje, pagerbiami miestui ir valstybei nusipelnę žmonės, jiems įteikiami įvairūs apdovanojimai. Kovo 7-ąją jau dešimtą kartą joje vyko Kauno meno kūrėjų asociacijos apdovanojimų ceremonija.

„Malonu čia būti ir jus pasveikinti. Kūrybos žmonės moka dirbtį tyliai, sau, o paskui paaškėja, kad kūriniai sulaukė plataus pripažinimo, garsina Kauną ir Lietuvą užsienio šalyse“, – kalbėjo meras Andrius Kupčinskas.

Renginio pradžioje asociacijos pirminkas Petras Palilonis pažymėjo, kad per tuos metus pagerbta jau 40 įvairių sričių menininkų. Aktorius Petras Veneslovas perskaitė visų apdovanotųjų vardes, priminė dešimtmecio istoriją.

Pirmai atsiimti diplomo ir premijos buvo pakviesta muzikologė Kristina Mikuličiūtė-Vaitkūnienė. Apdovanojimas jai skirtas už knygą „Antanas Kučingis. Laiškai, dokumentai, atsimimai“. Tai knyga apie talentinę Kauno valstybinio muzikinio teatro solistą, tremtinį Antaną Kučingį. Ji bus įdomi ne tik muzikams, bet ir plačiajai visuomenei, kuriai rūpi menas, teatras, kuri dar atsimena unikalaus balso solistą. Laureatę pasveikino ir už puikią knygą autorei padėkojo Lietuvos kompozitoriu Kauno skyriaus pirmininkė Zita Bružaitė.

Meno kūrėjų asociacijos premijos nusipelnė ir rašytojas Donaldas Kajokas. Jo romanas „Ežeras

ir kiti jį lydintys asmenys“ sudomino literatūros gerbėjus, apie šią knygą daug rašyta spaudoje, išleistas antrasis leidimas.

Lietuvos rašytojų sąjungos Kauno skyriaus pirmininkas Vidmantas Kiaušas-Elmiškis, sveikindamas kolegą D. Kajoką, sakė: „Apie gerą romaną liudija du jo leidimai. Džiaugiuosi, kad D. Kajokui įteikiama premija, dėkoju miesto merui, savivaldybei už dėmesį menininkams. Dėkojame Kauno meno kūrėjų asociacijai.“

Dailininkai tekstilininkai Birutei Sarapienei diplomas ir premija skirta už pastarųjų metų aktyvią kūrybinę veiklą. Tekstilininkės kolegos apie

laureatę pasakė daug šiltų žodžių.

„Dailininkų sąjunga vienija daug talentingu kūrėjų. Turime ką pasiūlyti apdovanojimui. B. Serapienė jau peržengusi tradicinę tekstilę, jos darbai naujoviški, netradiciniai, įdomūs“, – teigė Lietuvos dailininkų sąjungos Kauno skyriaus pirmininkas Gintautas Vaičys.

Kauno meno kūrėjų asociacija pagerbė ir kitus asmenis, kurie vienaip ar kitaip savo indėliu papildo meno ir kultūros aruodus. Padėkos raštai įteikti savivaldybės darbuotojams Vidai Jasaitienei ir Sigitui Sliažai, prelatui Vytautui Vaičiūnui, Kauno apskrities Juozo Naujailio muzikos gimnazijos direktoriaus pavaduotojai Irmai Jankauskienė, dailininkui Vladimirui Beresniovui, UAB „Kauno švara“ direktoriui Daliui Tumynui, ūkininkui Česlovui Karbauskui, fotomenininkui Aleksandriui Macijauskui, dailininkui Eugenijui Nalevaikai, aktoriui Viktorui Valašinui ir žurnalistei Enrikai Striogaitei.

Rašytojas D. Kajokas, dėkodamas už apdovanojimus, pacitavo tautodailininko, medžio drožėjo Liogino Šepkos žodžius: „Aš galvojau, kad dirbu dėl savo širdies ramybės.“

„Taip galvoju ir aš. Kai pamatai, kad tavo darbas reikalingas kitiems, žinoma, yra malonus“, – sakė D. Kajokas.

Sventinaiame renginyje dainavo Kauno valstybinio muzikinio teatro solistas Tomas Ladiga, fortepijonu ir fleita romantiskas melodijas grojo Viktorija Zabronaitė ir Šviesė Čepliauskaitė.

Įteiki Santakos garbės ženklai

Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo dienos proga Kauno miesto meras Andrius Kupčinskas miesto rotušėje įteikė Santakos garbės ženklus kauniečiams, kurie padeda išvirtinti savivaldą, stiprina Kauno miesto įvaizdį, prisideda prie kultūros ir žymių žmonių atminimo puoselėjimo. Toks apdovanojimas yra tik Kaune.

„Mes gyvename santakos mieste. Nuosirdžiai dėkoju visiems, kurie savo darbus skiria miestui prie santakos, kurie stiprina miesto įvaizdį. Sveikinu ir Kovo 11-osios proga“, – kalbėjo meras A. Kupčinskas.

Renginio metu įteiki ir burmistro Jono Vileišio medaliai. Jie skiriami už savivaldos Kauno mieste stiprinimą. Pasidabruotas medalis įteiktas Vilniaus Gedimino technikos universiteto profesoriui Jurgui Vanagui ir rašytojui Laimonui Teodorui Iniu.

Apdovanotuosius asmenis sveikino kolegos, bičiuliai. Iš viso iki šios dienos Santakos garbės ženklai įteikti 299 asmenims.

Apdovanotų vardu kalbėjo aktorė Veronika Oliata Dautartaitė: „Dėkoju Aukščiausiajam ir likimui, kad leido gimi ant Nemuno kranto, pažinti pasaulį, pilną grožio ir stebuklų. Stebuklas, kad aš pažinau tiek žmonių – nuo mažo vaikelio iki kunigų, vienuolių, prezidentų. Dėkoju Kaunui, kad 12 metų galėjau dirbt Lėlių teatre. Ir dabar noriu tarnauti menui ir žmonėms pačia gražiausia prasme. Nuosirdžiai džiaugiuosi jumis, Lietuva ir savimi.“

Susirinkusiesiems į šventę romantiskas melodijas grojo Nacionalinė premija įvertintas Kauno styginių kvartetas (vadovas Saulius Bartulis).

Santakos garbės ženklais apdovanoti šie asmenys: Angelė Dementavičiūtė, „Žalgirio“ arenos direktoriė, aktyvi visuomenininkė, renginių organizatorė, – 3-iojo laipsnio Santakos garbės ženklu.

Daiva Garnienė, Kauno Maironio universitetinės

gimnazijos direktoriė, pedagogė, aktyvi visuomenininkė – 3-iojo laipsnio Santakos garbės ženklu.

Arkadiuszas Janowiczius, aktyvus visuomenininkas, draugiškų santykų tarp Myslibožo (Lenkija) ir Kauno miestų puoselėtojas, – 2-ojo laipsnio Santakos garbės ženklu.

Dalia Buragiėnė, poetė, akių ligų gydytoja – 3-iojo laipsnio Santakos garbės ženklu.

Egidijus Stancikas, Nacionalinio Kauno dramos teatro direktorius, teatro ir kino aktorius – 3-iojo laips-

nio Santakos garbės ženklu.

Olita Veronika Dautartaitė, Lietuvos teatro ir kino aktorė, skaitovė, teatro režisierė – 2-ojo laipsnio Santakos garbės ženklu.

**Danutė MARCINKIČIENĖ
Zenono BALTRUŠIO nuotraukos**

4 Vyksmas

Kur eiti?

Aleksandra JACOVSKYTĖ. Nora Grigalavičiūtė Lenino (dab. Gedimino) prospektė, 1964.

Dažnai užduodame tokį klausimą, norėdami apsispręsti, kokias parodas aplankytí. Būna, kad mums patogiu metu nieko naujo nevyksta. O kartais parodos tiesiog neatitinka mūsų interesų ir tenka laukti, kol atsiras kas nors mus dominančio. Tačiau atejus kalendoriniams pavasarui visi meno mėgėjai bei kūrėjai šį klausimą galėjo užduoti kiek kitaip – ne su nuoskauda, kad eiti nėra kur, o nežinodami, ką pasirinkti iš platus pasiūlymų spekto.

Pirmają pavasario dieną, penktadienį, Kaune buvome kviečiami net į šešis parodų atidarymus. Meno galerijoje „Aukso pjūvis“ atidaryta jauniosios kartos keramikės Rūtos Indriūnaitės porceliano objekto paroda „Selekcija“. Nacionalinio M. K. Čiurlionio dailės muziejaus Paveikslų galerijoje pristatyta Aleksandros Jacovskytės fotografijų paroda „Vilniaus vaizdai“ (1964–1993). A. Jacovskytė – žinoma teatro dailininkė, sukūrusi scenografią ir kostiumus daugybei teatro spektaklių, operų ir baletų tiek Lietuvoje, tiek užsienyje. Menininkė nuo studijų laikų fotografoja draugus, kolegas, pažįstamus ar žinomus žmones parodų atidarymuose, įvairiuose interjeruose ir Vilniaus senamiestyje, kuris jau nėra toks, koks buvo prieš daugelį metų. A. Jacovskytės fotografijas galima aiškiai skirti į dvi grupes: miestas ir žmonės. Jose fiksuojami žy-

mūs Lietuvos kultūros veikėjai, meno pasaulio atstovai – dailininkai, architektai, skulptoriai, rašytojai, baleto artistai – bei nepažįstami žmonės, pažymžiu, ledų ir loterijos bilietų pardavėjai ar vienoje fotografijoje įamžinta senolė žydė. Nuotraukose – 1964–1993 m. įamžintos akimirkos. Jose, pasak parodos kuratoriės Violetos Juškutės, vaiz-

duojamas „ne tiktais miestas, o žmonės mieste“. Juk miestas be žmonių neegzistuoja, miestas ir yra žmonės. Nors parodos pavadinimas „Vilniaus vaizdai“ gali klaidinamai byloti apie architektūrinį miesto objektų svarbą, A. Jacovskytės fotografijose svarbiausi yra užfiksuoti veikėjai, jie įvairias Vilniaus miesto erdves daro įdomesnes bei prasmingesnes, o nesuvaidintos akimirkos kuria tikrovės jausmą. Fotografijos pui-kai perteikia to laikotarpio nuotaiką bei žavesį. Paroda veiks iki kovo 31 d.

Nacionalinio M. K. Čiurlionio dailės muziejaus Keramikos muziejuje atidaryta septintoji tarptautinė Baltijos šalių šiuolaikinės keramikos paroda „Pavasaris 2013“. Cia savo darbus pristato kūrėjai iš Estijos, Latvijos, Lenkijos ir Lietuvos, dalyvauja nemažas būrys jaunuų menininkų. Paroda supažindina su naujausiomis keramikos tendencijomis, menininkų technologiniaisiais ieškojimais bei originaliais kūrybiniais sprendimais. Paroda veiks iki balandžio 30 d.

Kūrėjų pamėgtoje „Fluxus“ ministerijoje bei senamiestyje įsikūrusioje galerijoje „Meno parkas“. Viena iš „Fluxus“ ministerijoje eksponuojamų parodų „TAKOS“ kvietė atkreipti dėmesį į jaunuų menininkų kūrybą bei jų gvildena-

Tomas VOSYLIUS. „Flora & Fauna“.

Kad skambėtu Kaunas...

Kovo 10 d. Kauno valstybinėje filharmonijoje susirinkusieji galėjo pasigérēti net trijų gerai žinomų kolektyvų – muzikos ansamblio „Ainiai“, džiazo orkestro „Kauno bigbandas“ ir pučiamųjų instrumentų orkestro „Ąžuolynas“ – pasirodymais. Sie savarankiskai gyvavę kolektyvai 2012 m. spalio 1 d. Kauno miesto savivaldybės tarybos iniciatyva sujungti į bendrą koncertinę įstaigą „Kauno santaka“, kurio vadovo

vu konkursu būdu tapo Arvydas Butas. Kovo 10-oji tapo oficialia jos prisistatymo visuomenėi data.

Koncertas pradėtas iškilmingai: klasikinių pučiamųjų instrumentų skambesio sodrumas susiliejo su ritmišku fanfarų gausmu. Renginio vedėjas Vilius Kaminskas pirmiausia į sceną pakvietė ansamblį „Ainiai“, kuris žiūrovus džiugino nuotai-kingais birbynėlių kvinteto garsais, „Skrabalų polka“. Paminėta, kad „Ainiai“ groja daugiau kaip 20 skirtingu muzikos instrumentų: skudučiais, kan-

klémis, skrabalais, birbynėmis, lumzdeliais, pliauškomis, tabalaais, tarškynėmis ir kt. Tuo netrukus įsi-tikino ir žiūrovai: atlikdami kūrinį „Pabaigtuvės“, muzikantai vos spėjo keisti muzikos instrumen-tus. Šis pasiromėjimas sulaukė ypač daug ovacijų.

„Mano sieloj šiandien šventė“ – muzikinį kūrinių pagal Balio Sruogos eiles atliko ansamblio solistai Aurimas Raulinavičius ir Gitana Lapinskaitė, tvirtu vyrišku Ryčio Janilionio balsu prabilo „Ūdrio aria“. Solistai ir muzikantai įrodė: liaudiškais instru-

mas ne naujas, tačiau aktualias problemas. Kūrinių turinys įvairialypis: kalbama apie šiandienines vi-suomenės problemas, kviečiama atsigrežti į save ir į tai, ką mes vis dažniau prarandame. Parodos tikslas – dar kartą priminti, kad mūsų amžiuui būdingame nenutrūkstamame, sekinančiam informacijos sraute be galo daug galimybių, bet maža vidinio ryšio. Parodoje dalyvauja daugiau nei dešimt jaunuų kūrėjų, kurie individualiai interpretuoja iš-keltą problemą.

„Fluxus“ ministerijoje pristatyta labai aiškią situaciją analizuojanti Mildos Žemaitienės netradicinė tapybos paroda „Įvykio vieta“. Menininkė sa-vu darbuose nagrinėja kriminalinį įvykį. 2010 m. lapkričio 3 d. Kazlų Rūdoje 69 metų vyriškis V. M. iškėlė Lietuvos vėliavą ir susprogdino dujų balioną. Vyras žuvo gaisre. Įvykio analizei autorė neatsitiktinai pasitelkia kriminalistinių tyrimų metodiką ir meno sintezę – nagrinėdama įvykį ji ne-

nori drobėje „paviršutiniškai atpasakoti“ įvykių, o siekia išanalizuoti šį atvejį pasitelkdama mokslo (kriminalistikos) metodiką. Ekspoziciją sudaro dviejų dalų tapybos darbai bei autentiški daiktai iš įvykio vietas. Paroda netradicinė tiek savo patiekimu, tiek problematika.

„Meno parko“ galerijoje atidaryta grafikės Gretos Grendaitės ir skulptoriaus bei juvelyro Tomo Vosyliaus paroda „Persirengimas“, sulaukusি didelio miesto gyventojų bei svečių dėmesio. Parodą sudaro penkios dalys. G. Grendaitės „Tušumas“ – tai serija grafito piešinių emalyje ant vario plokščių. Ji atspindi vizualaus triukšmo keliamą emocinę monotonijos efektą, gvildenamas reklamos integravimasis į urbanistinę aplinką. „Flora & Fauna“ dalyje eksponuojama menininkės piešinių bei koliažų ant popieriaus serija. Ši dalis kalba apie žmogaus savišešką. T. Vosylius „Flora & Fauna“ dalį pristato skulptūrių objektų insta-

Baltijos šalių šiuolaikinės keramikos parodos „Pavasaris 2013“ fragmentas.

liacija. G. Grendaitė eksponuoja ir monochrominių fotografijų seriją „Paris. Ne pas toucher svp / don't touch please“ bei instaliaciją „Trukmė“.

Tačiau įdomiausia netradicinė parodos dalis „Drugelio efektas“, į kurios kūrybinį veiksma įtraukiama ir visuomenė. Tai G. Grendaitės interaktyvių instaliacijos forma kuriama knyga – jos turinį iniciavo keletas meno aplinkos atstovų, o parodos metu tėsia lankytojai. Norintieji gali sukurti mažą meno kūrinių. Pasirinkta raiškos priemonė turi atsakyti į klausimą: *miestas + aš = ..?* Kiekvieno individualus darbas dedamas į bendrą ant sienos pakabintą albumą. Aplankyt parodą bei prisidėti prie Drugelio efekto kūrybinio vyksmo galima iki kovo 20 d.

Apibendrinant pirmosios pavasario dienos parodas galima teigti, jog jos visos savaip įdomios ir turi kuo prisi viliojti lankytojų. Galima pasidžiaugti, kad šioje parodų gausoje vyresniesiems nenusilieido jaunieji meno kūrėjai. Išryškėjo ir dominuojanti tematika, kalbanti apie žmogų, jo santykį su miestu.

Parengė Gabija BLOCHINA

Paroda „iTAKOS“: Kristina STUOKAITĖ. „Regejimų laukas: skaitykla“.

mentais galima atlkti ir klasikinius kūrinius – tai puikiai iliustravo „Kregždutė“ iš miuziklo „Ugnies medžioklė su varovais“.

Ne mažiau aplodismentų sulaukė ir „Kauno big-bendas“, gebantis meistriškai derinti tiek klasikinio, tiek šiuolaikinio džiazo kompozicijas. Pirmieji akordai buvo skirti Louiso Armstrongo atminimui. Vėliau orkestro gretas papildė jaunosios Vytauto Didžiojo universiteto solistės, atlikusios amerikiečių grupės „The Andrew Sisters“ swingo stiliaus kū-

rinių. Orkestriui dirigavo Liutauras Janušaitis, turintis prestižinį Berklee College of Music diplomą. Kauno bigbendas pasirodymą baigė salsos ritmais, kurie į taktą linguoti privertė ir kai kuriuos žiūrovus.

Koncerto pabaigoje muzikos gerbėjus malonai nustebino seniausiai iš trijulės, dar 1961 m. suburtas, pučiamųjų instrumentų orkestras „Ažuolynas“. Jausmingą „Meilės elegiją“ atliko Kauno valstybinio muzikinio teatro solistė Nomeda Vilkanauskaitė-Kukulskienė, o orkestro muzikavimą gražiai

papildė filharmonijos balkone pasirodžiusios choreografinės grupės šokėjos.

„Kad skambėtų Kaunas...“ – taip koncerto pavadinimą renginio pradžioje įvardijo vedėjas. O pasak šios įstaigos kultūros vadybininkės Regionos Dragunskienės, kolektyvai naujam sezonomi yra paruošę daugiau nei dvi dešimtis naujų kūrinių. Taip stengsis ne tik nenuvilti žiūrovų, bet ir užsi-dribti lėšų, reikalingų įstaigai atnaujinti.

Parengė Raimonda ANDRIULIONYTĘ

6 Kūryba

Aivaras VEIKNYS

Vienas pasaulis

Kai man paskambinai pirmajį kartą,
buvau beveik devyniolikos.

Visko dabar nepamenu, kas tilpo, o kas – nebe
i dešimt ar dyliką valandų,
tačiau visa tai turėjo būti dalykai,
kurių šiaip niekada nebūna, jei apie juos nesikalbi.

Aišku, kalbėjai daugiausia tu,
nors būtent mane po to grasino užmušti
įsiutusi tavo motina –

tokiu būdu ji įsikūrė mano pasaulyje,
tavasis – apsinėsė sniegų ir
kitomis kvailystėmis,
kurių nestokojau.

Bet šitaip žymiai geriau negu imti
ir išsiduoti, kad štai –

glaudžiuosi laiptų aikštéléje pakirstomis
kojomis, ligi ausų – beviltiškas,
todėl nevertas né vieno tavo mamos skatiko.

Todėl kaskart, kai nutildavai,
bandydavau išsisukti.

Štai ir sukuosi lig šiolei kaip išmanydamas,
štai ir sakau, kas sukasi ant liežuvio
galo: debesys, sniegas,
perdegus aukšto lemputė,

vienas pasaulis

yra

išjungtas.

Nežmoniška diena lentpjūvėj*

Sapno žiedui staiga nuvytus,
per laukus, amžinai užpustytus,

nelinkédami nieko gero,
ten visus mus suvaro, uždaro

velnio piemenys kuokom ginkluoti –
pasiruošę smagiai užtvoti

per pakinklius ar galvą žilą,
vos žmogaus kas balsu prabyla

ar i šitą galvijų būri
kiek šilčiau, kiek švelniau pažiūri.

Nebéra ten švelnumui vietos:
mūsų kumščiai – kanopos kietos,
mūsų žodžiai – kažkoks kriokimas –
iš kokių šulinių jis imas?

Ir iš kur tiek piktų pagundų? –
aš teliukas esu, bet bunda

mano kūno geldelej žvėrys –
pats aršiausias iš jų, nutvéręs

tokį patį kaip aš teliuką,
savo iltis gerklén jo bruka...

Vienaragiu danguj nušvitus,
per laukus, dar labiau užpustytus,

velnio piemenys vis krizena,
kol atgal į namus mus gena,

štai parvarė mane vos gyvą:
venom teka juoda alyva,

jei dar trankos krūtinėj – kanopa trankos,
mylimoji šalia, prieš užmiegant kryžiuojas rankos:

vel nuvyliau tave, vel nuvyliau, angele sarge,
nenuviliu daugiau, nenuviliu daugiau...
– Argi?

*Kitados buvusioj, prieš dešimtmetį rekonstruotoj
gyvulių fermoj

Siekiau rekordo

Pamenu –
200 baravykų,
250 raudonikių,
kitokių net neėmėm.

Viskas, téve –
viskas ten iškirsta, iškapota, brūzgynuose,
po kuriuos štieki landžiojom,
brūzgynų né kvapo, saulės išdegintomis
plynėmis virto geriausios mūsų vietas, o vis tiek.

O vis tiek nepasidaviau –
partempiau du kaupinus kibirus, išverčiau,
iškračiau virtuvéje,
ant senų užsilikusių laikraščių.

Būtum dabar, išsižiotum:

riešo storumo kotai,
plačios, kraštuos aprūdijusios –
grūdinto plieno galvos.

Varna

Sunkiai susižeidusi –
negalinti pakilti, ištrūkti
iš mirtinai pavojingos zonos;

per silpna,
kad apsigintų nuo kiemo banditų,
bandančių lesinti dešra nuo
sumuštinio, jau spėjusių
sugrūsti tris citramono tabletės
gerklėn:

tuoju pasotins,
smalsiai, viską išmanančiais
piršteliais pakoreguos
lūžusio sparno mechaniką
ir švystels į orą
žiūrėdami, ar sugijo –

galiausiai sulaužys jai antrą –
regės nors nežymų, bet
pagerėjimą;

o nakčiai
įkels į aukščiausio medžio viršūnę,
pririč prie šakos nupjau-
ta skalbinių virve, kad neiškristų,
ir išsiskirstys,
savy jausdami švelnumą.

Palyginus su juo,
laukinis kačių švelnumas
yra tik plunksnelės

iš ryto
po tuo medžiu.

Atskrido

Vieną rugpjūčio vakarą –
tartum iš niekur –
kirto snapu
iš balkono stiklą,
siuto –
siuntė linkėjimus iš
Anapus – –
– prietarai, pliurpalai,
nesqmonės; sausis
plonom adatelem beldžias
i paširdžius, motina
guli ligoninėj –
pusės netekusi kūno,
žodžiais, viduj iškapotais – –
mama, sakau, tu tik
laikykis; pats
i bedugnę virstu jau –
gniaužiu jos užmuštą ranką.

Paskutinis metų eileraštis

Vos iškaitomas šis kursyvas:
labas vakaras – labas rytas,
tik labai jau, labai velyvas,
iš kristalų tamsos padarytas,

guli šuo tamsoje prie durų,
vaiko žingsniai už durų aidi –
pro akutę į jį pažiūri,
bet užėiti vidun neleidi,

nes viduj tartum dantį gelia,
ir žaislų čia seniai nelikę,
tik portretai tėvų, išbale
kokį penktą, septintą syki,

juodos lubos, stalai dulkėti,
ant užuolaidų – liūdnos gélės,
kol per naktį blaškeis be vienos,
kilimai kadagiais užželé,

nes ilgiau kiek naktis užtruko –
negesintos užgeso šviesos,
cigaretė save vis rūko,
raitos uodegos dūmų liesos,

virdulys be vandens užkaito,
o už lango kapoja slyvas,
jeigu vaikas ir vėl ateitų,
pasikeistum su juo vos gyvas,

pasodintum prie stalo Kūcių,
jam ištrauktum ilgiausią šiaudą,
bet laiptinėj tik vėjai pučia,
o svetainėj gegutė čiaudo,

susapnavusi ligą baisią,
ir néra čia jokios išdaigos,
tik duris užrakink, kai išeisi:
baigias metai – ir viskas baigias.

Rašiau

Tuomet paskambino senas vaikystės
draugas: veido beveik nepamenu,
bet pažinai iš balso.

Kalbėjom apie poeziją, kurią štai dabar rašau
jau 13 metų, norėjau jam paskaityti
kelias eilutes –

labiausiai vykusias –

galbūt net vieninteles iš tiesų vykusias
mano gyvenime, vykstančias
ligi šiol.

Bet senas bičiulis vaiko balsu
pasakė, kad kelios eilutės –
net pačios geriausios –
nieko nevertos, nežinant jų pabaigos.

Kai baigsi, pasakė, tai viską ir paskaitysi –
toliau nuo šito pasaulio –

akis į akį.

8 Kūryba

Robertas ANTINIS

Pėdos

Taip malonu stebeti, kaip jiedu – vyras ir moteris – pakelia kojas ir suglaužia savo sudrėkusias pėdas.

Lietinėja dienos nuotrupas jose, dalijasi įspūdžiais, tarytum kažko ieškodami.

Jei tarp jų pėdų įsprausčiau cukraus gabalėli, jis susimaišytu su dienos įvykiais, visa tai tirptu, lašetų.

Vyras, moteris ir aš kavinukėje gertume kavą. Kalbėtume. Retkarčiais po stalu moters pėda prilustu prie mano pėdos. (Taip tarsi duodama ženklą.) Kava būtų keistai salsva.

Eidamas iš kavinukės, pėdomis liesdamas grindini, jausčiau atsakomybę. Galvočiau apie tarpą tarp pėdos ir grindinio, tarp mano pėdos ir moters pėdos. (Juk esama tiek daug intarpų.)

Kol sutiksiu ją, reiks apie tai pasvarstyti. Kavinukėje ji gali pasakyti: „Kava beskonė“, tad man būtina pasistengti. Vaikštau be batų, tarp pėdų ir grindinio jausdamas intarpus, stengiuosi juos išsaugoti. (Nemanykite, kad juos lietinėju – jie beveik nepaliečiami.) Kokiu būdu juos perleisti barmenui? Juk kavos gėrėjams nusibosta ta pati kava, norisi vis kitos.

Kavinukėje ji kalba: „Barmenas būna dėkingas. Ir „tai“ (ką „tai“? – suklūstu) laiko viename baro stalčiu.

Seniai lankausi šioje kavinukėje. Tačiau tik šiandien drīsau žvilgtelėti į keistokus stalčiuks už baro. Matau, jų daug, ant jų užrašai: „Pėdos“, „Delnai“, „Kaktos“, „Lūpos“, „Ausys“...

Jauku sėdėti šiotoje kavinukėje. Niekados negali žinoti, kurį stalčiuką atidarys barmenas. Kartais prašau jo įpilti kavos ir skubu į dirbtuvę. Tada siurbčioju, apžiūrinėju jos garus. (Iš garų galima tiek daug sužinoti!) Stengiuosi puodelio dugne ižvelgti, iš kurio stalčiuko barmenas saldino kavą.

Kaip puikiai ji garuoja.

Girdžiu barbenimą į duris. Atėjo ji. Šiek tiek netikėtai išsirengė, paliko tik batelius.

Ką tai gali reikšti?

Gal barmenui vėl pritrūko prieskonio? Tačiau dirbtuvėje vėsoka ir turiu pasirūpinti moterim. Ir nieko daugiau negalvoju.

Nuolaužos

Kai kyla noras sukurti ką nors apčiuopiamą ir labai tikra, rankioju įvairias nuolaužas, stengiuosi jas sulipdyti, kad neliktų nė plyšelio. Jei nepavyksta, apie tarpą tarp „šios“ ir „anos“ pusės konsultuojuosi su zoologijos sodo darbuotojais. Gydytojo klausinėju apie „buvo“ ir „bus“. „Gal per staigiai kaišiojate pirštus, norėdamas palytēti, kas tarp jų“, – sako jis.

Šiąnakt jutau, kaip į mane – susirietusį, suprakaitavusį – žvalgosi (tarytum būčiau nuolaužą). Negi nežino, kad pabudes darysiu tą patį, ką ir jis. Gal apsimesti, kad manęs néra? Jei jo lipdinyje rasciau bent plyšelį, galėčiau pasislėpti ir ramiai pernakvoti. Tačiau plyšeliuose jau kažkas tūno. Ir man tenka prabusti.

Ko ko

Gatvėje jau vakaras. Girdžiu: „ko“, o kitas jam: „ko-ko, ko-ko.“ Jie stovi ir kokuoja. Gailiuosi, kad neturiu batutus ir nesu dirigentas. Pats mėginu kartoti užsilipęs ant kėdės: „ko-ko, ko-ko.“ Gal tai jų įtaka? Nors kai kam galiu pasirodyti juokingas, tačiau yra ir privalumų – nereikia vaikščioti gatvėmis.

Juk ir kompozitorius kartkartėmis lipa ant paaukštinimo ir išmojuoja: „ko-ko“.

Kompozitoriu turi rūpėti, kuo viškas baigsis. Visos gi pabaigos šiek tiek skirtinges. Jis pamuojuotų batuta, ir aš suprasciau, kad esu namie, savo lovoje. Narvelye mano kanarėlė kažkodėl nečirkštų, o kokuočių.

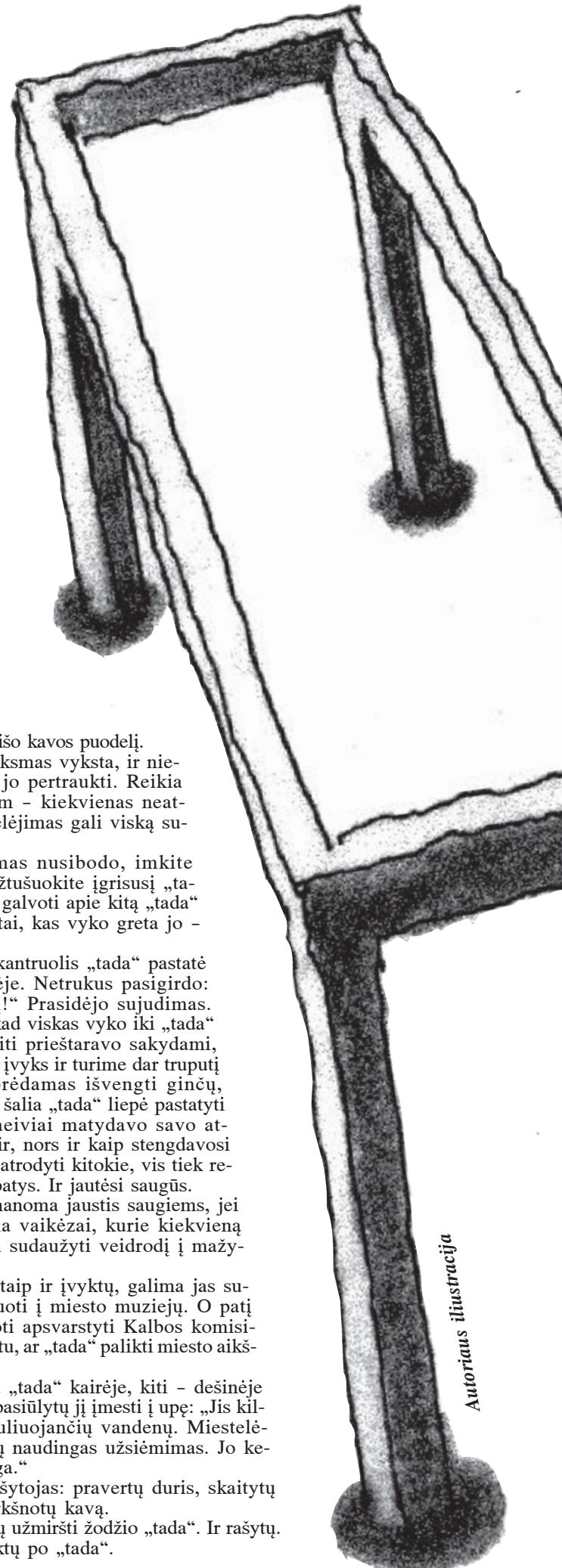
Aš jau miegosiu. Juk naktis.

Esu narvelye. Nejaugi ir kompozitorius sapnuoja? Girdžiu jo: „ko-ko, ko-ko.“ Mosikuoja batuta. Ir aš turėčiau jam atsakyti. Tačiau dar ankstus rytas ir galiu pažadinti kaimynus. Tyliu. Miegū toliau.

Pabudės nešioju natų sąsiuvinį – jei išgirstu „ko-ko“, užrašau. Atiduosiu kompozitoriu. O su batuta dirbtuvėje baksnosiu molį. (Jis kokuočių.)

Tada

Rašytojas juk gali jungti žodžius. Pasirenka žodį „tada“ ir jungia su kitais. Tada + pasuka raktą duryse. Tada + atsiverčia dienraštį.

Autoriaus iliustracija

Tada + maišo kavos puodelį.

Tačiau veiksmas vyksta, ir niekas neturėtų jo pertraukti. Reikia būti atsargiam – kiekvienas neatnaglus krūptelėjimas gali viską sujaukti.

Jei veiksmas nusibodo, imkite pieštuką ir užtušuokite įgrisu „tada“. Galėsite galvoti apie kitą „tada“ ir vėl jungti tai, kas vyko greta jo – prieš ir po.

Vienas nekantruolis „tada“ pastatė miesto aikštėje. Netrukus pasigirdo: „Nugriauti jį!“ Prasidėjo sujudimas. Vieni teigė, kad viskas vyko iki „tada“ pastatymo, kiti prieštaravo sakydami, jog viskas tik įvyks ir turime dar truputį palaukti. Norėdamas išvengti ginčų, miesto meras šalia „tada“ liepė pastatyti veidrodį. Praeiviai matydavo savo atvaizdą tame ir, nors ir kaip stengdavosi ištrūkti iš jo, atrodyti kitokie, vis tiek regejosi tokie patys. Ir jautėsi saugūs.

Nors ar įmanoma jaustis saugiemis, jei mieste siaučia vaikėzai, kurie kiekvieną akimirką gali sudaužyti veidrodį į mažytes šukes.

Ką gi, jei taip ir įvyktų, galima jas surinkti ir atiduoti į miesto muziejų. O patį „tada“ atiduoti apsvarstyti Kalbos komisijai. Ji nusprestu, ar „tada“ paliki miesto aikštėje.

Vieni būtų „tada“ kairėje, kiti – dešinėje jo. Kažkuris pasiūlytu jį įmesti į upę: „Jis kilę tarpa kunkuliuojančių vandenų. Miestelėnams tai būtų naudingas užsiémimas. Jo keliolė būtų ilga.“

Tuomet rašytojas: pravertų duris, skaitytų dienraštį, gurkšnotų kavą.

Jis negalėtų užmiršti žodžio „tada“. Ir rašytų. Viskas vyktų po „tada“.

Apie žodžių sodinimą

Nuostabus užsiémimas sodinti; vienoje vietoje ar net keturiose. Kai jie užauga, girdėti zvimbimas.

Lyti juos, uosto... Jei per daug priveši, nušienauja.

Tada pjovėjo paprašykite, kad paliktų bent vieną. Jie visi tokie mieli, tad bent vieną turime išsaugoti. Tinkamai teisės nurodyti, kurį.

Reikia paklausti Kultūros ministerijos nuomonės. Jei nepatenkins prašymo – gedėsime. Suneštų gėlių bus tiek daug, kad ministras nepajęs atidarysi durų ir išeiti iš savo ministerijos.

Gal tada prisimins, kaip peiliuku savo rašte skutinėjo palikdamas tik mažus išrežimus popieriuje. Jis neišskuto vienintelio žodžio. Višiems įdomu, kurio. Tačiau ministerijos durys neatsidaro ir ministras negali laukiantiesiems parodytis.

Apie skulptorių ir jo auginius

Skulptorius sumastė, kad iš jo skulptūrų kažkas išauga. Jūs žavėtės jo auginius.

Jo klausinėja: „Ar giliai į skulptūrą įauga šaknys, ar jos nepakenks jūsų formoms?“

Argi nemato – jie auga, rangosi tarp mūsų. Lyg viltis, vienintelė tiesa.

Tada, pajutęs per didelę naštą, sėdasi prie pianino. Kažkas sako: „Leiskite paskambinti man.“ Ir neliečia klavišų. Tylai juk nėra kliūčių. Tyla prigludus savo ataugomis, jų negalime nukapoti (jos nematomos ir sunkios). Tyla teka miesto gatvėmis į miegantį žmonių kūnus.

Jis sėdi prie molio gabalo, užmiršęs, kad yra skulptorius, ir visai nežino, kas gali įvykti. Tuo metu kaimynas pajunta, kaip į jo kojos pėdą kažkas įauginėja. Sako: „Skulptorius vėl nerimsta...“ Ir eina pasikalbėti apie tai su namo komendantu.

Komendanto liežuvius panašokas į šaknį. Ir kaimynas nesupranta, ką jis kalba.

Kaip elgtis su sukurtais kūriniais

Visų pirma reikštų parinkti instrumentus jiems nai- kinti. Instrumentų daug. Kuriuos?

Jei kas pakelėt virš kūrinio instrumentą, kiek išgalėtų jį laikyti virš galvos? Kaip jis turėtų nusileisti ir kodėl turėtų sudaužyti kūrinį? Tai reikia apgalvoti, iki instrumentas nusileis.

Be to, ir sudaužyti kūriniai vėl atkuriamai, net pakiašami po stikliniais gaubtais (Mikelandželo „Pieta“). Reikštų eksponuoti ir instrumentus, skirtus kūriniams naikinti. Išstatyti juos prie dar nesunaikintų kūrinii. (Instrumentai juh irgi kūriniai.) Kai kas pasakytu: „Jie įdomesni už kūrinius.“ Tačiau pasigirstų prieštaravimų. Kodėl jie prieštarauja? Negi jie niekados nevaikštinėjo po žemę ir negirdėjo jos girgždesio. Tai juk taip panašū į vaikščiojimą po buvusi kūrinį.

Gal kūrinį suplakti į didelį debesį, pa- našū į cukraus gabaleli? Apie visa tai turėtų pagalvoti patys kūréjai.

O ką tuo metu veikštų naikintojai? Beveik nutuokiamas, ką atsakysite: „Jie jau kurtų visai naujas tvarinius.“ Tačiau naikintojus sutiki būtų sunku – jie išėjė į klijų parduotuvę. Tai bent!

Apie avelę

„Yra tik 22 žodžiai, kuriuos norėčiau vartysi, kaišioti vieną į kitą,

kažkurį pastumti, kad galėčiau vėl sutikti kitoje vietoje. Su jais esu savas. Juos dėlioju į didelę knygą“, – kalba rašytojas. „Ar jūsų nevargina tie kiti, susispieš apie rašomą knygą?“ – kartais jo klausinėja. Rašytojas purto galvą: „Noriu juos tik sumazinti. Ką gi, gali būti ir vienas žodis.“

Juk galima pamatyti amsintį šunelį, sergėjantį avelių bandą. Jos lanksto po pievą, jausdamos šunelio sergėjimą. Bet vis tiek kokia pabėga.

Tada prie jos pamatome tylinči ir maštantį rašytoją. „Ji kaip tas žodis.“ Glaudžia prie savęs, žvelgia vienas į kitą drėgnomis akimis. Juk yra atsakin-

gas už jos saugojimą nuo mėsininko peilio.

P. S. Turime būti ryžtingi kaip ir rašytojas, saugantis avelę.

Argi skaitytojas nesuras šito žodžio tarp tų 22? Žodis juk išgelbėtas, o jo galėjo ir nebūti. Argi neverta jo sužinoti? Ką veikti su tuo žodžiu? Jį galima paglosti, palaižyti, tada vėl grąžinti knygon. Skaitantiesiems jis turi rūpti.

Apie Juos

Turbūt iš įprocio sugalvoju Juos. Net įsigudrinu suskirstyti į klausiančiuosius ir atsakančiuosius. Man belieka klausytis. Kai Jie įsiaudrina, turiu tarti savo žodį. Sakau Jiems: „Jūs sugalvoti.“ Tačiau Jie bruzda ir priešgyniauja. Tada sakau: „Paliaubos.“ Ir einu į kavinukę.

Grįžęs Jū nerandu, sėdu prie stalo, jau esu Juos užmiršęs. Tačiau ant stalo matau apgraužas, gabaliukus, apčiulpas, įkandas. Vėl Jie. Jie vis maištauja, be to, yra edrūs. Jei užsnūsciau, Jie griaūžtų mane. Pyktelėjės tarčiau: „Mūsų keliai skiriasi.“ Ir išeiciu. Tačiau ar ilgai būčiau ramus? Jie gi pradėtų doroti dirbtuvėje paliktas skulptūras.

Kai įsikalbu su senu bičiuliui, šis prasitaria: „Aš Juos nešiojuosi su savimi. Pripratau.“ – „O kai eini pas savo moterį?“ – klausiu. Tačiau jis nuskuba į atvažiavusį autobusą, nespėjės nieko atsakyti. Gal ir nederėtų klausinėti – tai asmeninis reikalas.

Bet neaugi Jie, stebédami bičiulio ir moters suartėjimą, tyli. Turbūt laižo prakaitą nuo nuogų kūnų, kažką tyliai dainuoja, lingoja ant jų.

Siek tiek galiuosi tų, kurie tamposi Juos su savimi. Jie gi vis murkia: „Aš jus visuomet mylėjau.“ Savo mažais dantukais stuksena į sutiktos moters jautriasis kūno vytelės, šnibžda kvailystes jos ausin. Įsisiautėjė grabalioja drékstantį jos kūną. Kaip moteris gali žinoti, kad iš tiesų tik stoviu susigūžęs prie jos, neištardamas né žodžio, o visa daro Jie.

Kita vertus, Juos palikti vienus pavojinga.

Žodžių apdailos dirbtuvė

Einu gatve. Staiga atsitenkiu į iškabą: „Žodžių apdailos dirbtuvė.“ Įėjnu – joje ant sienų pakabinti pavyzdžiai: susmailėjė, plokštis, ilgoki žodžiai. Klausiu: „Čia lankosi poetai? Čia taip tylu.“

Žmogus iš žodžių dirbtuvės sako: „Nebūtina kalbėti, dažniausiai čia tylima.“ – „Kaip tada ivertinti jūsų darbą?“ – domiuosi. „Mūsų darbuotojai vaikšto gatvėse, po konferencijų sales, kartais užsuka į ligoninę. Klausosi ten tariamų žodžių.“ – „O toliau?“ – neatlyžtu. „Mūsų žmonės pasirenka išgirstus žodžius ir pagal juos gamina maketus, kuriuos eksponuojame. Lankytųjai juos žiūrinėja, stumdo, laižo. Jiems leidžiama maketą laikinai pasisiimti ir į namus. Galime tiek nutuokti, kad juos kaišioja į lovą, sodina prie stalo. Vėliau svečių knygoje įrašo pastebėjimų ir atsiliepimų. Mums tereikia žodžių maketui su teikiti tinkamiausią proporciją. Atsižvelgti į svarbiausias formas charakteristikas ir mobilumo galimybes. Paskui išmirkome skystyje ir sumalame.“

„Juos išdžioviname, suplakame. Kartais įdedame truputį medaus. Pauostome. Nedrįstame ištarti žodžio, kol jo neištaras užsakovas. Kiek pastebėjau, žodžius nešioja po apatiniais drabužiais. Jie šiek tiek sveria, gal ir kitaip dirgina kūną. Mūsų lankytųjai neįsuduoda žodžių laikymo vietas, slapkauja, saugo juos. Žinau, svoris, niežėjimas ir kvapas jiems primena mūsų dirbtuvės. Būkite pastabūs, jei kalbėtojas kalba (nors gali ir tylėti) ir nuo jo šiek tiek dulka arba jis nevalingai krapštosi, skleidžia keistoką kvapą – žinokite, jis yra buvęs mūsų dirbtuvėje. Ir greičiausiai yra nuolatinis mūsų klientas. Džiaugčiaus, jei galėčiau padėti ir jums.“

„Dėkoju už išsamų pasakojimą.“ Tačiau žmogelis iš dirbtuvės staiga surimtėja: „Šiek tiek krapštote. Ir kvapą jaučiu. Neaugi jau buvote dirbtuvėje kaimynystėje? Nepatekite pas šarlataną!“

Šiek tiek niežti kojā.

Mane suneramino žmogelio kalba. Einu į susitikimą su moterimi. Tylėsiu sutikęs ją. Jei nurenginėsiu, žinau, kad truputį varžysis. Negi ir ji buvo žodžių apdailos dirbtuvėje? Gal todėl ir tylėsime – jos drovūs judesiai primins mūsų nepasakyitus žodžius. Paskui ji apsirengs neištarusi né žodžio ir išeis.

Aš pasuksiu „Žodžių apdailos dirbtuvės“ link ir su jos darbuotoju pratęsiame kalbą.

Kaip elgiuosis su moliu

Sakau:

„Vienas. Molis 10 x 10 x 15 cm + žodis (kartu 2x)

Du. Molis 10 x 10 x 15 cm + žodis (tyliu)

trys. Molis 10 x 10 x 15 cm + žodis (prijungiu dar vieną žodį)

Keturi. Molis 10 x 10 x 15 cm + žodis (sakau stop)“

Tada susuku į molio vamzdelį. Pūtinėju.

Žinovai vadina jį žodžiavamzdžiu. Kai koks kompozitorius paprieštarauja, vamzdelį suminkau į 10 x 10 x 15 cm, ir jis vėl molis.

Tada stuksu molį: „Vienas. Du. Trys. Keturi.“ Kompozitorui teliktų užrašyti garsus.

10 Kūryba

Elčinas HUSEINBEILI

Kapinių nuotaka

Tą dieną, kai tai įvyko, man skaudėjo dantį. Iš tikrujų tai net ne įvykis, o greičiau įdomi istorija.

Buvo šiltas pavasario vidurdienis, bet atrodė, kad saulė ką tik patekėjo. Aš vaikštinejau po kapines, esančias greta pušimis apsodintos poliklinikos. Ėjau ten be jokio ypatingo tikslo. Tiesiog dantų gydytojas pasakė, kad ateičiau po kokių keturiaskesimties minučių, nes dabar turi daug pacientų. Esu nekantrus ir nemégstu laukti, tad, norėdamas prasiblašyti, nuėjau į kapines. Tuos, kurie tikisi kokių nors keistenybių, iškart išpeju, kad nieko beketiško nebus. Priesingai nei mano kolegai airiui, kapinės man – šventa vieta. Reikėjo prastumti laiką, todėl ėmiau skaityti antkapių užrašus. Jie mane, kaip turbūt ir kiekvieną smalsų prašalaitį, labai domino. Šie užrašai atspindi gyvenimo baigties paslaptis ir saugo tūkstantmečių tradicijas. Prieš užmerkdamas akis kiekvienas norėtų pamatyti ženkla, liksiantį po jo mirties, ir pabučiuoti jo šaltą kaip ledas veidą. Ta mintis mane išgaudino. Kam gi patikytų ledinis veidas?!

Vaikštinėdamas po kapinaičių kalveles jaučiausis visiskai vienišas. Gal dėl to, kad buvau toli nuo namų ir nuo savo darbo vietas, o gal todėl, kad bijoju danties traukimo. Vaikystėje pas dantų gydytoją mane visada veda mama. Kad įveikčiau baimę ir skausmą, slėpdavau galvą po jos spalvota suknele, uostydavau pienu kvepiančią odą arba susisupdavau į platius suknėlės padurkus. Drovėdamasi aplinkinių, motina ištraukdavo mano galvą iš po suknėlės ir paimdavo mane į glėbi. Aš drėgnomis lūpomis įsilniaudavau jai į atlapis ir, tvirtai įsikibęs į juos mažytėmis rankutėmis, priglusdavau prie jos krūtinės. Motinos kvapas, kad ir nežymiai, visgi apmaldydavo skausmą. Tačiau dabar viso to nebéra.

Užrašą ant antkapių, kaip ir jūs turbūt esate pastebėję, būna įvairių. Vienus mirusiajam skiria palikuonys, kitus – tėvai. Ant kiekvieno, priklausomai nuo velionio amžiaus, iškalama epitafija ar koks ketureiliis. Užrašai ant senolių antkapių dvelkė ramybę, o ant vaikų – kėlė nerimą. Aš nenorėjau atsisiveikinti su gyvenimu nei būdamas labai senas, nei pernelyg jaunas. Juk dar turiu išlaikyti vaikus, viltingai puikios ateities laukiančią žmoną, nuolat paramos besitinkčius gimines ir draugus. Žinoma, visa, ką dabar kalbu, neturi jokio ryšio su ta įdomia istorija, kurią jūs tikite įsigirsti, tai net nepanašu į ją, bet aš turėjau ką nors pasakyti apie save, kad jūs patiketumėte tuo, ką ketinu jums papasakoti.

Tai labai keistas, gal net keistų keičiausias pasakojimas.

Taigi vaikštiiodamas tarp kapų, žvelgdamas į linksmesnius ir niūresnius veidus, sustojau prieš vieną antkapi. Tiksliau, tarsi pats antkapyje pavaizduotas žmogaus portretas – apsaugok. Viešpatie! – per geležines groteles būtų ištiesės savo ranką ir sugriebės mane už svarko kampo. Tai – jaunos merginos atvaizdas. Nenžinau, kodėl gražios moterys visada kimba prie manės. Jos veidas su juodu apgamėliu ant skruosto buvo dailus, ji vos vos šypsojosi. Atrodė tyki it angelas.

Ant galvos prisegtas veliumas, apsirengusi ilga balta senamadiška jaunosis suknele, rankose – gėlių puokštė. Jos buvo violetinės, balto ir geltono. Tarytum ką tik nuskintos kalnuose. Atrodė, lyg tų kavių gėlių būčiau prisynęs aš pats. Vėl it kaprizo pagautas įsivaizdavau save bėgijoantį po kalnus ir tarpeklius, skinantį gėles, bulvines saulėgrąžas, aukštiagrybius trumus, ieškantį lizduose putpelių kiaušinių. Jaunosis veidas, priešingai nei mano, švytėjo tyras ir nekaltas.

Aš ilgai žiūréjau į ją, pamiršęs net danties skausmą, ir jau nebenorėjau grįžti pas gydytoją. Tarytum įsimylėjau tą merginą, geidžiau jos, prisiminiau savo sapnus. Gal buvau ją matęs juose, gyvenančią toli kalnuose, pasakų mieste. Gal ji buvo stebuklų ieškanti Alisa, gal gražuolė Fatima, o gal – jų sesuo. Bet keičiausia, kad po šiuo portretu nieko neparašyta. Nei vardo, nei gimimo, nei mirties datos.

Stovėjau susimastęs. Žiūréjau čia į jaunosis veidą, čia į iškirpte, kurios duobutėje švietė krūtinės iškilumai, čia į baltus sandalus. Staiga mano ausis paseikė šnaresys, suvirpėjau ir grįžtelėjau. Už nugaros stovėjo pusamžis vyriškis ir taip pat žiūréjo į portretą. Iš jo burnos sklido cigarečių kvapas – pigiu, be filtro. Aš jau seniai buvau metęs rūkyti, bet tą kvapą vis prisimenu. Iš tikrujų – bjaurus. Gal jis ir dantų nevalė, o gal nešiojo protezus. Protezus turintiems vyrams (ir moterims) iš burnos paprastai sklidavo dar bjauresnis kvapas. Jei neįsižeistų, rekomenduočiau jiem ne rūkyti.

Sis prazilės, susiraukšlėjusiu veidu žmogus iš tikrujų nebuvo toks senas: jį labiau sendino akivaizdus polinkis į alkoholį arba neišspildžiusios svajonės. Pastaroji mintis man labiau patiko. Regis, buvau ją

girdėjės kažkokiam filme. Jis stovėjo greta manės ir valandėlę tylomis žiūréjo į merginą, veikiau įdėmiai tyrė jos laimingą, ramų veidą su apgamu, paskui, nė žodžio netardamas, atvėrė kapo tvorelės vartelius ir įėjo vidun. Šalia buvo palikta laisva vieta vidutinio ūgio žmogui palaidoti.

Vyriškis pastatė ant žemės kibirėlį, iki tol laikytą rankoje, ir ēmė ravėti kapą apželusias piktoles, nekreipdamas dėmesio, kad usnies spylgliai subadė rankas. Tik brūkštėlio kraujuotus pirstus į drabužius, regis, nė nepajute skausmo. Turbūt praradusius viltį žmunes tyliai aplieidžia ir pojūčiai: girdi, neverta trikdyti. Juk jausmai, turėdami šeiminką, ir patys valdo žmogų, o atėjus laikui jį palieka. Niekur nedingsi!

Vyriškis sutvarkė iš kraštų stovinčias akmenines vazas, išmetė sudžiūvusias gėles, tada išėmė iš užančio porą gvazdikų ir pamerikė. Aš kažkodėl nenorėjau nueiti, man net tokia mintis neatėjo, o gal kokia jéga laikė. Gal nematomos merginos rankos? Ak, tos vyrų glėbyje laikančios moters rankos!..

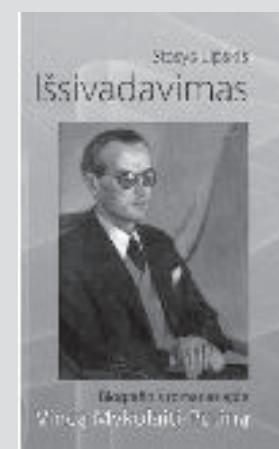
Vyriškis išsitraukė iš kišenės nosinę, létai perbraukė ja per portretą ir sudrėkino vandeniu. Paskui tarsi pats sau, nežiūredamas į mane, sušnibždėjo:

- Ji buvo labai jauna, – ir užsikirto.
- Tesaugo Alachas jos vėlę, – pasakiau norėdamas paguosti. – Turbūt jūsų duktė? – paklausiau vyriškio.
- Ne, ji buvo mano sužadetinė, – vėl užsikirsdamas atsakė jis sloganu balsu.

Valandėlę patylėjome. Suvokus, kad mergina per anksti pasitraukė iš gyvenimo, jį atrodė dar gražesnė ir dėl to buvo dar graudžiau. Jos veide susipynė džiaugsmas ir liūdesys. Tarytum talentingas dailininkas viename paveiksle būtų sujungęs skirtingas kap-

Etažerė

Stasys Lipskis „Išsivadavimas“: biografinis romanis apie Vincą Mykolaitį-Putiną. – „Žuvėdra“, Vilnius, 2013

Nespėjo 2013-ieji kaip reikiant įsibėgėti, o jau turime Vinco Mykolaičio-Putino 120-osioms gimimo metinėms siūlomų leidinių. I knygynų lentynas turbūt pirmasis įsispraus Stasio Lipskio „Išsivadavimas“. Biografiniu romanu pavadintas leidinys sajame kelia lūkestį, kad V. Mykolaitis-Putinas at-

gis, nužengis iš knygos puslapiu, kaip iš A. Ruseckaitės „Šešėlio JMM“ tai padarė Maiironis. Tačiau „Išsivadavimas“ kitoks. Jį skaitant V. Mykolaitis-Putinas išliks orus, stebintis aplinkinius ir nepajudinamai užsisklendęs, lyg gražiame įstiklintame paveiksle ant sienos.

Dainiaus IVANAUSKO iliustracija

rizingo veido nuotaikas. Pesimistai ieško gyvenime mirties, optimistai – kito gyvenimo.

Dabar mes sudarėme savotišką trio: mergina, vyriškis ir aš. Jis, matyt, irgi tai pajuto, o gal tiesiog panoro išsilabėti, ir prašneko:

– Mes buvome kaimynai. Ji – mano jaunesniosios sesers vienmetė. Aš buvau septyneriais metais vyresnis, tad ji užaugo man ant rankų. Tuomet man ir į galvą neatėjo ją pamilti, bet gyvenimas viską surikiuoja savaip. Jis pradžioje dovanoto žmogui kančią, paskui džiaugsmą. Meilė prasidėda nuo kančios.

– Meilė nuo neatmenamų laikų lydima liūdesio, – pasakiau pritardamas, bet jis į šiuos išmintingus mano žodžius neatkreipė nė mažiausio dėmesio.

– Kad esu ją įsimylėjės, pirmą kartą pajutau užsi-korės ant šieno kūgio. Ką tik grįžau iš kariuomenės. Buvo birželio pradžia. Atvežiau į kiemu šieno ir krovianu į kupetą. Man padėjo draugas, šakėmis kėlęs šieną aukštyn, o aš jį kedenu viršuje. Ji stovėjo apacijoje ir mojavo man ranka. Taip, tarytum lydėtų į tolimal kelionę. Mane apėmė toks palaimingas jausmas, kad jis sunku apsakyti žodžiai...

Mums besikalbant iš kažkur atskrido žvirblis iš atsitūpė ant antkapio. Pamaniau, čia jauniosios merginos dvasia. Bet kaip tada balandėlės? Juk sakoma, kad nelaimingu gražuolių siela įsikūnija į balandėles? Turbūt ir mano pašnekovas taip pagalvojo, nes pažvelgęs į paukštį nieko nesakė. Žvirblis pasukiojo galutę, pakraipė mažytes it grūdeliai akytes ir, sušaukęs savo draugus, nuskrido.

Vyriškis pasakojo toliau:

– Kitą dieną ji atėjo su kibiru, atneše vandens ir liejo man, kad nusiprausčiau, padavė per petį permestą rankšluostį. Mano jaunesniosios sesers tuo metu

nebuvo namie, o gal jos tyčia taip žaismingai susitarė, nežinau. Bet dabar ta trylikos keturiolikos metų mergaitė buvo tokia graži ir visai nepanėšėjo į kūdikį, kurį kadaise laikydavau ant rankų. Ji traukė kaip magnetas. Vanduo, kurį liejo man ant rankų, skverbėsi į kraują, giliai į vidų.

Kai ji mokėsi devintoje klasėje, prasidėjo Karabacho karas, aš išėjau į frontą savanoriu, bet prieš tai mes susižadėjome.

Kartais rašydavau jai laiškus, ji man atsakydavo. Buvome prisiekę vienas kitą mylėti iki mirties. Pirmą kartą prisipažinau ją myliš, kai vaikstinėjome palei jos namą. Tada ji lyg kokia patyrusi moteris nutilo, metė į mane skersą žvilgsni ir šlepsėdama nubėgo namo.

Kautynės vyko netoli mūsų kaimo, naktimis žmonėms būdavo labai neramu. Kad nuslopintų baimę, jie vakarais pasakodavo vieni kitims visokius būtus ir nebūtus dalykus.

Gavęs vado leidimą, kartais grįždavau namo. Po dvejų metų ir vieno mėnesio buvau sužeistas į koją ir grįžau visam laikui. Nuspseudėm neatidėlioti vestuvių. Ji pati to norėjo...

Vyriškis nutilo, vėl nuvalė merginos atvaizdą nosine, perbraukė pirstais per lūpas, paglostė skruostus.

– Vestuvių dienos rytą... – jis nutilo nebaigęs sakinio.

– Turbūt koks nelaimingas atsitikimas? – paklausiau norėdamas jam padėti.

Jis palaukė valandėlę ir tarė:

– Taip, nelaimingas atsitikimas, – vyriškis pažvelgę į mane paraudusiomis akiomis. – Toks atsitikimas... Tokio atsitikimo nelinkėčiau nė vienam vyru... Vestuvių dieną, kai išėjome į metrikacijos skyriaus, ji, susiėmusi už rankų su mano draugu, pabėgo. Buvo-me ką tik nusifotografavę – čia ir yra ta nuotrauka...

Atskivėpęs jis lyg niekur nieko pasakojo toliau:

– Aš ją užmušiau.

Sutrikau, o vyriškis paaiškino:

– Ne, ne iš tikrujų – aš ją nužudžiau savyne. Šio kapo vidus tuščias, nes aš ją mylėjau tik iki tos akmirkos, – pasakė garsiai, iš visos širdies nusiskvatodamas ir, norėdamas įtikinti mane, kad kapas iš tiesų tuščias, pabeldė į antkapį. Man pasirodė, kad jis nesveiko proto.

– O čia mano vieta, – nežiūrēdamas į mane, jis mostelėjo į šalia esančių plotą, – juk mes buvome nežadėję vienas kitą mylėti iki mirties ir būti kartu po jos. Aš norėjau laikytis duoto žodžio...

Oras pasikeitė, pakvipo lietumi. Dantį nustojo skaudėti. Rodės, jis man priklausė tik iki skausmo, o dabar aš nebenorėjau prisiminti nei jo, nei skausmo. Jis man numirė...

*Iš azerbaidžaniečių kalbos vertė
Halina KOBECKAITĖ
ir Mahiras GAMZAJEVAS*

Siekis aktualiai atverti V. Mykolaičio-Putino asmenį – išties sveikintinas dalykas, juolab kad S. Lipskis rėmėsi sunkiau prieinama archyvine medžiaga. Būtent dėl jos bei neslepiamu dalijimosi džiaugsmo ši knyga ir yra vertinga. Visgi pastebėčiau, kad „Išsviadavimas“ skirtas ne tiems, kurie apie rašytoją ar jo kūrybą visai nieko nežino. Greičiausiai knyga taps pagalbininke norintiesiems šiek tiek papildyti žiniąs arba prisiminti, ką apie jį yra girdėjė. Kodėl? Kai kurie momentai, pavyzdžiu, pavydėtinis jauno V. Mykolaičio-Putino muzikinis išsilavinimas, nuskamba lyg savaiame suprantam. Nieko naujo, kad tarpukario kultūrinės spaudos bendradarbis, profesorius, literatūrinių popiečių vedlys „narstydavo simbolizmo ar impresionizmo sąvokas, turėdavo tvirtą savo nuomonę apie futurizmą ar kitus modernius ieškojimus“ (p. 44), tačiau nebus progras suprasti, kokia jis. „Išsviadavime“ neplėtojamas pasakojimas, kaip V. Mykolaitis-Putinas „sėdo įkūnysi savo svajonę, parašyti romaną „Altorių šešely“ (p. 55), bet rasime daugiau pui-kių kūrinio vertinimą, pasakojimą apie sukeltas audras ir kitokių išorinių detalių: S. Lipskis pasitelkia kitų atsiminimus, kūryba (prilyginama gyvenimo do-

kumentacijai) komentuoja / argumentuoja pasakoju-mą. Kyla išpūdis, kad V. Mykolaitis-Putinas šioje knygoje – ne veikiantis subjektas, o nepajudinamas mitinis objektas, aplink kuri smėžuoja begale atsiliepi-mui ir gandų, galinčių kiekvienam padėti pédsekiauti bei sotinti smalsumą. Žinoma, autorius nurodyto-mis kryptimis.

Ketvirtasis virselis mėgina įtikinti, kad leidinys parašytas „su publicistine aistra“, tačiau iš tiesų ne-slepiant simpatijos rašytojo didybei: „Nuoširdi, pa-reiginga, bet šiek tiek primityvokas pasaulėjautos moteris sunkiai žengė į vidinį Putino pasaulį, for-muotą prestižiškiausiuose Vakarų Europos universitetuose, pasiekusį stulbinančias menines aukštumas“ (p. 247). Jauciamama privilegija savaip parodyti, kas dar nepasakyta, pateisinti ir atskleisti epochos dvie-veidystę – buvimą „tarp dviejų aušrų“. Taigi daugiausia dėmesio (o galbūt – sukauptu šaltinių) S. Lipskis skiria pirmiesiems sovietmečio dešimtmeciams. I tekštą įpinama tekstologinė informacija apie knygų leidimus, tiražus, cenzūrą, todėl galima mėginti ivertinti publikacijų skirtumus, nevienualyti visuomenei kuriamą poeto portretą. Tik, gaila, dėl to žvelgiamą

Apie autorių

Elčinas Huseinbeilis – populiarus azerbaidžaniečių prozininkas, dramaturgas ir publicistas – gimė 1961 m. gruodžio 23 d. Džabrai-lo rajone. 1989 m. baigė Maskvos M. Lomonosovo universiteto Žurnalistikos fakultetą. I literatūrą atėjo tautinio atgimimo ir Azerbaidžano neprisklausomybės atkūrimo metais. Paraše ir išleido apie 20 knygų. Daugelio romanų, apsakymų, esė ir publicistikos kūrinių autorius.

Skaitytojai rašytoją pamėgo kaip mažu-sios prozos – apsakymo – meistrą. Ypač populiarios jo knygos „Žmogus žuvis“, „Ponas XXI amžius“, „Tryliktasis apaštalas – 141-asis Donžuanas“, „Nuotaka iš šiaurės“, „Sachas Abasas“ ir kt. Jo pjesės „Fantomas“, „Labirintas“, „Žaidimas dviem“, „Fanatai“ ir kiti dramaturgijos kūriniai pastatyti Azerbaidžano teatruse.

E. Huseinbeilis – nacionalinių ir tarptautinių literatūrinių premijų laureatas. Jo kūrinių išversti į anglų, rusų, prancūzų, lenkų, ukrainiečių, persų, arabų ir kitas kalbas.

Nuo 2004 m. E. Huseinbeilis yra Azerbaidžano rašytojų sajungos leidžiamo literatūrino žurnalo „Ulduz“ vyr. redaktorius.

Rašytojas keletą kartų lankėsi Lietuvoje. Čia susitiko su plunksnos broliais, išvairių konfesijų atstovais, pranciškonų brolijos ir seserijos vadovais. Azerų kalba yra išspausdinės keletą publicistinių kūrinių lietuviška tematika.

Vertėjai

ne iš arti, o paviršiai, tolstant nuo užsibrėžto vidi-nio gyvenimo permastymo (išsviadavimo). Prie jo grįztama tik iš dalies, kai, ko gero, pirmasyk viešai perpasakojami ir cituojami kai kurie lakoniški, 1961-1967 m. datuoti poeto dienoraščių išrašai, atveriantys nenorą ištrauktį į forsotų kūrybinių frazių ir tikslų drautą.

S. Lipskio „Išsviadavimas“ atskleidžia, kaip sunku parašyti tokio pobūdžio knygą. Sąmoningai ne-rašau „romaną“, nes ši žanrą kitaip suprantu. Tekste kūrėjo vidujybė lieka sunkiai prieinama, apgaubta išvairių liaupsinių ir kartais tiesiog intriguojančių smulkmény, nevirtusiu nuosekliau apmästyto siužeto medžiaga. Anot S. Lipskio, V. Mykolaitis-Putinas pataria „atsargiau elgtis su gyvenimo faktais bei meno dėsniais ir prie svetimo pastato nekabinti malūno sparnų, kad paskui galėtum donkichotiskai grum-tis“ (p. 60). Linkteliu šiai minčiai tikėdama, kad ir skaitytojui daugiau džiaugsmo teikia ne įbrukamos kitų nuostatos, apie tai, kokia jaudinanti, tauri yra ši asmenybė, bet suteikta laisvė savaiame jaustis jos įkvėptiemis.

12 Kūryba

Gintarė BERNOTIENĖ

Šešeliai ir išbyrėjusios karikatūros

2012 m. išėjusių lietuvių originaliosios literatūros knygų pavadinimiuose į akis krinta šešelių gausa, tad ir skaityti rinkausi tas, kurios tiesiogiai ar su išlygomis susijusios su šešelio archetipu. Ką praneša ši represyvi šešelių agresija? Ar galima su šešelių plūsmu sieti tektoninius lūžius visuomenės savivokoję? Veikiausiai ne. Ar gausus šešelių demaršas liudija tapatumo poslinkius? Veikiausiai taip.

Smarkiai apibendrinusi sakycią, kad šešeliai pisirodo ten, kur panūstama perrašyti praeitį. Tikslinamos įsigalėjusios biografinės klišės (Aldona Ruseckaitė, Arvydas Juozaitis), pateikiama nauji istorijos pjūviai (Alvydo Šlepiko „Mano vardas – Marytė“, Sigito Parulskio „Tamsa ir partneriai“, A. Juozaičio „Gyvujų teatras“). Šiuos tekstus dėl specifinio istorinio dėmens ir laiko distancijos palieku nuošaly, sekdamas paskui šešelius pavadinimiuose ar tekstuose link labiau su pastarųjų metų refleksija susijusio patirtinio, autobiografinio ar „meditatityvaus“ rašymo.

Autobiografinės ese knygoje „Gatvė tarp dviejų bažnyčių“ Eugenijus Ališanka priima iššuką žvelgti praeitį objektyviai. Ir prieš rašančiojo norą, ir jam tai reflektuojant rašymas posakiai ir knygų pavadinimais virsta stipresniu ar silpniesniu postūmiu žvelgti į praeitį, matyt ją atokiai nuo savęs – ir neišvengiamai

ironiškai. Ironiškas santykis, polinkis demistifikuoti ir išskaidyti mitą charakteringas šių metų originaliai literatūrai, ne tik prozai, bet ir poezijai (bravūriški Artūro Valionio žaidimai pirmojoje poezijos knygoje „Aptyksliai trys“ atėmus ironišką kodą lieka tušti, daugiau nei laisvo žaimo autorius ir nesiekia).

Skaitant kondensuotus ir logikos suveržtus, perdėm taisyklingos struktūros E. Ališankos tekstus kas kelintame sakinyje tūmantis pasakymo efektas gožia autoriaus „mandražą“ pasakotis ir panėšėja į karikatūrą – save dekonstruojantį pasakojimą. Keista, bet iš to kyla monotonijos išpūdis. Vis dėlto su E. Ališankos tekstu ir laikotarpio aprašymu tapatintis buvo žymiai lengviau ir maloniu nei, tarkim, su panašios filologinės problematikos Lauryno Katkaus romanu. Intertekstualus E. Ališankos ese podirvis ir rašymo precizika, santūrus intelektualumas ir skaudžios asmeninės atvertys šią knygą kelia į nevienkartinio naujodimo knygų lentyną – ir į pilkojo sovietinio laikotarpio dokumentų nišą „Linksmai“. Linksmumas syklais lūžta aštriomis nuoskilomis, neatšaukiama biografinė linija įšakmiai diltuoja teksto posūkių kampus, ir gyvenimiška tikrenybė, susiglaudusi su ją reflektuojančia autoriaus valia, jau XXI a. kultūrologinėmis kategorijomis perrašo „geležinio (TSRS – G. B.) am-

žiaus“ bei jo sukurto „giminės fantomo“, sugrįžusio iš Sibiro tėvynėn, patirtį. Žinia, tokiu būdu nori ar nenori įgyjamas didesnis nei kitų atskirties patyrimas, regis, esmingai formavęs gyvenimo tik kaip „gyvenimo prolegomenų“ ir chroniškos beprasmybės pojūtį.

Karikatūriška ir kone pusė L. Katkaus „Judančių šešelių“ pasakojimo. Vien ženklas & kitu šriftu surinktame tekste, paryškinančiam ir taip aiškią antrojo personažo liniją, pajėgus kurti distanciją, ir ją autorius renkasi sąmoningai. Kaip ir karingą toną, išlaikomą ne per visą tekštą, o priešokais, užtvirtinanam tik pačioje pabaigoje dvilype Aréjo Muzageto, karo dievo ir mūzų globėjo, epifanija. Aišku, kodėl L. Katkaus romanui pakako dviejų personažų linijų – knygos tikėtinumų kontekste jis netikėčiausiai sužaidžia teksto virsmu „judančių šešeliu“, penų kitai būtybei, nors menkai individualizuota leksika ir nuspėjamasis romano siužetas nuvilia.

Dera įvardyti dar vieną būtiną šešelių temos dėmenį. Ar traktuotume jungistiškai, metafiziškai kaip klajones / klejones, ar tiesiog simboliškai, su šešelio pasiodymu susijęs *sacrum* sferos priartėjimas kaip E. Ališankos knygos refrene – *When the saints go marching in*. Šių metų knygų „su šešeliais“ gausa

gumo paieškų semantikai ir neretai yra ekspresyvūs. Todėl vėjavaikiškas noras karstyti, čiuožinti lietvamzdžiu, užkliūvant už skardinių posūkių (eil. „Pasiplešnojimai“), garsiai pokštaut su K. Binkio seną idiotą primenančiu ménuliu (eil. „Kaukšt kaukšt“) – kone iprasta būsena.

V. Kuodytė linkusi užkalbėti dantį: „esu tavo / šnobelis / su kumpele / lyg Himalajų / nuokalne / kuria kažkas / ant užpakalio / čiuožina / eilėraštį (p. 47). Bet tie užkalbėjimai užbaigtai, smagūs, todėl norisi ties jais stabtelėti, o tada, žiūrėk, jau gana rimtai kapstaici po santykų pynę: „Papročiavimai laikui bėgant tapo / bepročiavimais (...) // Ir šaudom vienas į kitą / sužvarbusiais žodžių smeigtukais. / Ką ten – iš jų didžiausis vynys išaugo“ (p. 53). Vyro ir moters bendravimas – viena pagrindinių knygos temų, kuri veda į prasilenkimą, namų kūrimo motyvą. I tai žvelgiama pro praeities rūką, atsidūsėjant, nors visos briaunos abstraktokai apibendrinamos.

Dažnas eilėraštis yra reakcija į raudojimais, kaimynišku pavydū, emigracija paženklintą mūsų dabartį. Juos skaitant atrodo, kad autorė ne išžiūri, o išžiūri pasauly, vietoje akinių naudodama dažnai minimą sagutę. Taip ilgą laiką stebédamas aplinką, pradedi nematyti kasdieniškų vaizdų. Taigi, vengdama tiesiogiai rodyti tikrovę, poetė renkasi ją transformuoti, žaisti. Arba dalį tiesioginių reikšmių tiesiog palieka už teksto, lyg eilėraščio vyurus, kurie nesugula į memuarus, nes „sugula į patalus“ (p. 50). Smagiai skaičiomatic, daug iš mūsų nereikalaudančiam V. Kuodytės debiutui ir tai teikia spalvą.

Vaiva Kuodytė „Pakiša žvėrelei“: eilėraščiai. – „Kauko laiptai“, Kaunas, 2013.

Pirmais Vaivos Kuodytės eilėraščių knyga „Pakiša žvėrelei“ – smarkaujanti, kitoniška nei jos rašomos rimtiesnio tono poezijos leidinių recenzijos. Žinau, jų sieti nebūtina, bet tokiu būdu paminėti, kad autorė jau ne vienerius metus yra įbridusi į literatūrą, verta. Matyt, ji žino, ką rašo ir kur žengia.

Tekstai, išspausdinti „Pakišoje žvėrelei“, spurda, paklusdami saviems siurrealiems dėsniams. Įdomu matyti, kaip V. Kuodytė kuria poetinį pasaulį, „apgyvendindama“ ten savaip išplėtotus girdėtus posakius: „Atsargiai riek / ta tirštumą / kad nesužeistum / iplýsiusiose delnų lysvėse / agurkus rupšnojančios karvės (...) / karvė trečiąja

agurkų lysve / per lauką nubrido / pavirto boružę septyntaške / ir Dievui tave / ir mane į ausi išdūžę“ (p. 23). Paminėta lysvė (vėliau – akėjimas, vaigojimas) poetės eilėraščiuose – simptomiskā. Tekstuose sušmėžuoja ir Aušros vartų elgetas, ir bobulytė, kuri ant melžimo kėdutės „sėdi vidury gatvės pačiame miesto / centre ir / šilagėles pardavinėja“ (p. 7). Tokios „lyg tarp kitko“ atsiradusios detalės anaipolt nekelia graudulio, bet gana natūraliai išryškina tai, ką, regis, daugelis jaunų poetų apeina, galbūt šitokią medžiagą laikydami nepoetiška, nekludančia šiuolaikiškos intravertės vidujybės. V. Kuodytės eilėraščių subjektais atsiduria kitokuose paribiuose, tarsi priekaištauja dvasin-

siūlo prielaidą, kad tai masinis praeities atkalbėjimo seansas. Socialinis romanas, magiškasis realizmas būtų gretimi šešelių temai. Tačiau šiometis lietuviškasis Pietų Amerikos prozos modelis atrodo varganai.

Pavyzdžiu, Liudo Gustainio romanas „Dagilio, šuns ir kiti šešeliai“ leidėjų pristatytas kaip dveliantis magiškuoju realizmu. Socialinė problematika čia gerokai šaržuota, bet ir realistiškai atpasakojama ji nevirsta kuo nors įtaigesniu nei filmuojamas būtinis vaizdelis. L. Gustainis eksploatuoja kameros, fiksuojančios visa, kas patenka į jos lauką, be-aistri žvilgsnį. Šis sumanymas yra konceptualus autorius sprendimas – ilgu reportažu išjudinti skaitytojų mąstymo galias, kad nuobodus vienos dienos šventinės maišties ir į ją įsiterpiantį diachroniškai išplėtotą giminės istorijos blyksniu ar fantastiškų kelionių ir klejonų vaizdų aprašymas sužadintų gyvenimo aistros pateškas. Ilgokame, sunkiai perskaitymame romanę L. Gustainis per dviejų šeimų istoriją, pakylėtą iki simboliniu turinčio būti lygmenis, dekonstruoja tikrą ar tik įsivaizduojamą kaukiečio identitetą. Palemono (Mono) ir Jotvingo personažai kaunietiškai tapatybę skelia į dvi dalis: vienoje pusėje – išmintį, pakantumą ir ramybę mescioniškame gyvenime surađes Monas, kurio kilmės legenda aktuali aukštos kilmės ieškantiems Romos patricijų gerbėjams, kitoje – aršus, veiksmo ir poetinių ižvalgų, skelbiamų įsilipus į medį Laisvės alėjoje, nestokojantis Jotvingas. Šių ir kitų personažų vardai parinkti skaitymą kreipiant pamokymo, alegorizavimo linkme; šuo ir dagilis čia yra Jotvingo ir Mono emblemos (šuo simbolizuja seksualumą ir ryšį su mirusiaisiais, dagilis – Jėzaus pasiaukojimą ir nukryžiavimą pagal aliuziją į Rafaelio paveikslą „Madona su dagiliu“). Lieka klausimas, ar šis kolektivinėn giminės pasāmonėn neriantis pasakoja mas su hileriškų istorijų pamušalu vertas ko nors daugiau nei užstalės kronika? Socialiniai personažų portretai lėkštoki, suklostytu iš netrumpų pasakojimo atkarpu, bet atgrasūs kaip šaržai, o juo labiau kvestionuotini įstačius į apytikslius laiko rėmus. Suprantu, kad autorius siekė kitko nei paprasčiausiu supatę, tačiau stulbinamos banalybių sankaus, už kurių gležna ne loginio, diskursyvaus, o

asociatyvaus mąstymo galia slepia prasmės branduoli, ir to banalumo neužmaskuojantis kalbinis lygmuo autorius intencijas paskandina pertekliniame žodžiu plūsme.

Kitas artimas šešelis – Donaldo Kajoko „Ežeras ir kiti jų lydintys asmenys“. Pasigilinus į transliuojamą žinią apie tai, kad gyventi verta dėl paties gyvenimo ir „šimto šermukšnių“, šias dvi knygas statyčiai greta ir problematikos, ir pasauležvalgos požiūriu. D. Kajoko romanas daug paveikesnis, kinematografiškas – stilizuojami iš karto keli lygmenys: gotiškas dvarelis aplinkos, borchesiškas rūkų gaubiamų nevybių aprašymas suglaudžia vizualų ir idėjų lygmenį, sintetina ankstesnės D. Kajoko prozos ir poezijos vaizdus bei personažus. Neabejoju, kad tai tikrai neblogas populiariosios literatūros kūrinys, ironija čia su saiku, iš kalbos žaidimų. Visgi antrinė tikrovė taip aranžuota, kad tapatinantis lieka saugus atstumas, tarsi sėdėtum hesiškame šešelių teatre, iš kurio bet kada gali išeiti, o šešeliška būtis ir haliucinacinių potyrių turi integruantį romano visumon vaizdinį estetinį pateisinimą ir tik po jo – tikrovišką gelmę. L. Katkaus romane rūkai ir šešeliai siejami su lietuviškaja tapatybe, o D. Kajoko romanui abstraktesnis vaizdinis lygmuo visiškai pakankamas, tipizuojama uždarasenė kuriančių ir žodžiais mintančių bendruomenė, daugiau dėmesio skiriamas psychologiniams niuansams.

Stambiausią išvirtinimą prieš *sacrum* priartėjimą surentė Gytis Norvilas „Išlydžių zonose“. Po didžiųjų tiesų grūties paleidęs pasivaikščioti agresyvų personažą Nachą, jau „savaime šešeli“, G. Norvilas maištauja prieš bet kokią ribojamo ar dalinio subjektyvumo raišką, simboliniame galios lauke rinkdamasis revoliucingą legitimuojančios kūniškos raiškos nuošale. Tačiau ir atmetęs krikščioniškų vaizdinį metafiziką, neigdamas dominuojantį jų funkcionalumą, G. Norvilas vis tiek sukasi tame pačiame represuotos surrealistinės-romantinės vaizdinijos rate, kurio nihilistinė tuštuma yra siurbianti, o grožis slypi peles konvulsijose. Tos pačios paradigmos kiaurymės, tuštumos, šešeliai visgi lieka parankūs G. Norvilui – kaip ištuštėjusios erdvės, kūnų lukštai, stokos apribai buvusio prasmingumo vietoj – kai poezija atrodo ne-

imanoma, o šventybės ilgesys mąstomas tik pačia abst-rakčiausia prasme. Sukiles prieš kolonizuotą / privatizuotą literatūros erdvę ir šiurpstantis nuo socialinių reakcijų automatizmo, G. Norvilas kuria paskutinių bastioną – susitraukusių individu erdvę, kuriuo, plienui ir dantims blizgant, be iliuzijų stebimos pastangos „neužmušti“ – ir jau nesvarbu, ką: agresija, igalinantį kūno ir kraštovaizdžio, žvaigždėlapio susigludimą, pavojinga – šitai išduoda trandomas maskulinistinis staugsmas Vilniaus mieste ir išpūdinga, groteskiškai surrealinišne viso rinkinio raiška.

Visiskai kita nuošalė ištinka skaitant meditacijas Aido Marčėno, Gintaro Bleizgio poezijos knygas ar Alio Balbieriaus esę. Lėtas tempas, rytietaiška vaizdų meditacija, gamtos stebiniai, kartojami jau nesyk vartalioti motyvai. Ilgoje tradicinio rašymo grandyje dėmesį patraukia mažos inovacijos: A. Marčėno tankų forma, G. Bleizgio krikščioniško pantezimo lydinių „lietaus fantazijose“, A. Balbieriaus „hifai“. Podirvis, kuriuo minta ši poezija, skaitytojams aiškus iš ankstesnių knygų, o primišrusiesiems ir paaiškinamas komentaruose. Ramu, lygu, iprasta. Ekstensyvų rašymą pateisina nuolatinis jausminis intensyvumas (Rimvydo Stankevičiaus „Ryšys su vadaviete“, G. Bleizgio „– poetas neturi poilsio minucių / tuo metu kai yra poetas – –“). Šešeliai, ertmės, liekanos čia virš medituojamais vaizdais, anapusybės ar bent jau neveiklaus veikimo lauku, tuo, kas stebima ir kas stebi. Ir duoklė epitaifijomis ar „bendrystės kiemais“ man regisi kaip tu pačių „karstinių reiškinių“ išdava. Anot E. Ališankos, „mums tik atrodo, kad renkamės žmonas, šunis ar knygas, jie ateina užpildyti atsvėrusių ertmių kaip nevaldomi potvynio vandenys“, kaip vis tie patys Valhalos karių šešeliai.

Mažas literatūrinės bendrystės kiemas susisekia tais pačiais vaizdiniais, žmonėmis. Simultaniškai išrašytas įvairiuose žanruose, šešelio archetipas pranėša apie laukiamą sielogydos funkciją. Džiugina tik tai, kad, subjekto individuacijai pasiekus vienatvės aukštumas, dar svarstoma, kas žmogiška mus sieja. Kad ir kokia būtų skirtinga ironiško santykio su savimi ir sociumu skalė, išbyréjusieji pavidalai tebeturi ilgesio apribus.

„Šimto japonų poetų eilės“: į lietuvių kalbą vertė Vytautas Dumčius. – Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, Vilnius, 2012.

Visai nesenai kultūrinėje spaudoje gaudžiau japonų rašytų haiku, tanka, renga nuotrupėles, bet kartais labai nusivildavau – kaip dažnai versta iš kokios antrinės kalbos. Galbūt dėl to geresnių tekstu nepastebėjau, o dar tos kalbos apie lietuvių kūrėjus, bandančius perprasti rytietaiskus žanrus... Pasirodo, tiek Rytų kultūros mylėtojams, tiek jos nepažinusiesiems yra tinkamų atramu, nes Vytautas Dumčius nesnaudė ir nesenai išvertė garsią klasikinę japonų poezijos antologiją, menančią imperatorišką VIII–XIII a. laikotarpį.

Waka (arba kai kuriems skaitytojams iš A. Marčėno poezijos jau girdėtas ir kitas kūrinių pavadinimas tanka) – vienas populiariausiai poezijos stilis, kuriam būdinga griežta 31 skiemens struktūra, padalyta į penkias eilutes. Idomu pažiūrėti, kaip tokis

Veltui vyšnios
Žiedais apsipyly.
I pasaulį, kur tėsius
Lietūs be galio ilgi,
Ilgesingai žvelgiu

Ono no KOMACHI

Skaitant tekstus galima neįsidėmēti viduramžiais rašiusių autorų pavardžių, nes kiekvienas jų pateikia tik po vieną eilėraščio grūdą. Tačiau leidinio pabaigoje jie nuosekliai pristatyti, kad sužinotume, jog šie poetai – imperatoriai, venuoliai, princesės, diplomatai, talentingi kūrėjai (pvz., mus tikrai kadaise pasiekę Saigyo, Sei Shonagon). Net jeigu jų daug, žodžiai nesipeša, o kartu sudaro talpų, turtinę turinį.

Klasikinė japonų poezija nedvelkia atšauriu atsiribojimu, bet savitu *non-finito* – grakščiu neužbaigtumu. Lakoniška eilėraščio forma sugeria apmąstymus apie vienatvę, draugystę, nesavaudžią meilę, gyvenimo pabaigą. Kaip iprassta, visuma apibendrinama gamtos pagava:

*Susitikom netikėtai.
Kol žvelgiau, suprasti
Norédamas, ar čia ji,
Paslépē debesys
Vidurnakčio mėnesi*

Murasaki SHIKIBU

Būtų įdomu pamatyti, kaip „Šimto japonų poetų eilių“ tekstai atrodo knygoje paminėtame korėtu žaidime. Galbūt kokį iškritusį poetinį kozirį norėtusi paslepti vidinėje švarko kišenėje. Juk ši knyga liudija apie laiką, kai poezija, tapusi svarbia dvasinės kultūros forma, balansavo tarp meno ir gyvenimo. Net ir nesenai išversta, ji dar kartą atskleidžia, kad laikas vertingos kūrybos nesendina.

Neringa BUTNORIŪTĖ

14 Kūryba

Atkelta iš 9 p.

Neištartas žodis

Viskas vyko kavinukėje. Stebėjau mums nežištamą moterį, ji lūpomis pačiupdavo valgį, o jos burnoje maišėsi kąsneliai. Cia juk nepriimta sėdėti tuščiomis burnomis. Patyrė lankytøjai, sakydami: „Prašau kavos“, neištartą žodį laiko po liežuviu. Kartais niekam nematant ji vynioja į servetėlę. Jei valgytojai valgo sparčiai, neištartas žodis suplokšteja, laižant ledus – aptirpsa. Visgi vienas neapsikentęs kavinukės lankytøjai savo lūpas priglaudė prie moters lūpų – jam knietėjo sužinoti tą žodį. (Šioje kavinukėje taip neleidžiam elgtis!) Visų nustebimui ji tarė: „Aš norėjau padaryti tą patį. Man taip liūdina. Šiandien mano tetos laidotuvės.“ Neapsikentusysis kažką nesuprantamai sulėmeno (galima buvo išgirsti tik padrikas nuotrups: „tuščia“, „kapaduobė“...) ir išlékė nesusimokėjės už kavą. (Kavinukėje taip nesielgiamai!)

Tetos kūną šiek tiek praverta burna pylė žemėmis. Moteris kükčiojo. Jos liežuvius kažką apčiuopdavo ties gomuriu. Duobkasiai lygino buvusią kapaduobę.

Ji visai rami grįžo į kavinukę, retkarčiais iškišdavo liežuvio galiuką ir aplaižydavo savo lūpas. Ant jų buvo galima ižiūrėti žemini grumstelius.

„Neištartas žodis šiek tiek jaudina. Jūsų vargsė teta ramiai ilisi. Jūs jau žinote žodį“, – šnibzdėjo jai kavinukės lankytøjai.

Minia jau būriavosi. Žurnalistas rašė pavadinimą „Neištartas žodis“. „Tai tik liūdnokas nutikimas su neištartu žodžiu“, – tepasakė ilgametis kavinukės lankytøjai.

Kitą dieną ant kavinukės durų kabojo užrašas: „Uždaryta.“ Lankytøjai pasuko į šalia esančiąją. Joje jau sėdėjo vakarykštė moteris. Šalia jos – panasus į tą, kuris vakar nesusimokėjo už kavą. Jis kalbėjo: „Rašau knygą. Jos pavadinimas – „Neištartas žodis.“

Kaip nieko neveikti

Apie tai daug prirašyta.

Todėl pasirenku žodį, jo raidžių liniją tampau, jei nepakanka kambario erdvės, atveriu langą ir tada lieka tik stebeti, kaip ji vingiuoja gatve, slysta tarp praeiviu, panyra upėn.

Iškyla problema. Žodžio linija, prasidėjusi prie mano stalo, nukeliau tolyn, išsikraiipė pagal miesto planą ir galiausiai nuklydo. Tokiai atvejais nelengva ją iškaityti.

Vėl turia ieškoti naujo žodžio, kuo tinkamessnieko nieko neveikimui.

Buvęs žodis beveik išnyko. Jei prie jo pridėtiau naują, paskui vėl ir vėl naują, tai taptų pažydziai.

Gal net ir knyga apie tai, kaip galima nieko neveikti.

Brakšt

Yra mėgėjas, kuris užrašinėja išgirstus žodžius ir jungia juos su sugalvotais žodžiais. Kai jam tai nusibesta, suranda seni ir sodina ji ant kėdės. Seinis užmiega.

Tada kviečia vaiką, mėgstantį prisigalvoti. Vaikas kiša į pražiotą senio burną gėlę. Prabudęs senis pasakoja mėgėjui apie pavasarį ir jo kvaipus.

Mėgėjui telieka pasakojimą užrašyti, bet kėdė

braška. Senis ieško kitos kėdės. O mėgėjo užrašuose lieka vienintelis žodis – „Brakšt“.

Apie linijas

Kartais pravartu liniją suvynioti ir vėl ištiesinti. Ji tiktų šunelio pavadėliui.

Šunelis gal norėtų pabégėti tolėliau, bet jo pavadėlis-linija laikomas tvirtai.

Visos linijos mums praverčia. Tačiau šunelis ir jo šeimininkas nesutaria dėl pavadėlio-linijos svarbos: šeimininkui rūpi, kad šunelis nepaspruktų, o šunelis mąsto, kodėl pavadėlis tokis trumpas.

Būna, kažkas liniją pjaustinėja. Vieni prieštarauja: „Ar taip galima elgtis?“ Kiti kalba: „Kiek ji gali tėstis, mums ji pabodo.“ Tuo metu neapsikentusysis rankioja atkarpelės ir iš jų dėlioja: PABAIGA.

Taip viskas ir pasibaigtų. Tačiau šunelis pasprunka, ir šeimininkas pasijunta vienišas. Rašytų žodžius iš pavadėlio-linijos, bet tai priklauso nuo to, ar šunelis grįs.

Pirštas

Galvojau: „Gera panirti į vandenį, pabūti tame, kas be vidaus ir išorės.“

Einu į dirbtuvę. Kuo čia détas berniukas, įkišęs pirštą į savo šnervę? Juk pirštą kaišioja į tvoros plyšelius, sriubos lėkštę, triušio kailiuką.

Berniuko metamas molio gabalėlis pakimba danguje – galima ji baksnoti.

Tuo metu molio pirštas trinktelį į mane, ir aš prabundu.

Visą dieną vaikštinėju kaip prietranka. Niekas nepatikėtų. Net į dirbtuvę tą dieną néjau!

Pagalvė

„Naktį prabudus duriu pirštą į pagalvę. Ji kažko prikimsta, krebžda. Jei baksnoju, tampa triukšminga ir sunku ant jos miegoti. Ji man kalba: „P, I, R, Š, T, A, S. Verčiuosi ant kito šono ir girdžiu: S, A, T, Š, R, I, P.“

Tada guluosi aukštielinkas. Džiaugiuosi, kad taip silpnai ją girdžiu. Juk miegu.

Verčiu pagalvę į antrą pusę, tada ji visai nusiramina.

Dūsauju taip tyliai, lyg į tą moterį, kuri taip ir neatėjo.

Sulankstau jai rašteli ir kišu po pagalvę.

Ryte traukių rašteli ir skaitau prieras: „Viskų žinau – Pirštas.“ Keistas sutapimas – iš ryto einu į parduotuvę pirkti kitos pagalvės ir sutinku neatėjusią moterį. Ji man kalba: „Pagalvė visą naktį tarytum baksnojo. Iš ryto suradau rašteli: „Viskų žinau – Pirštas.“

Pasukome į pagalvių parduotuvę, o ant uždarystų durų kabėjo užrašas: „Parduotuvė dirbs rytoj.“

Vagys

Juk dažnai kažkas priglunda prie kūno. Vagis rausiasi kišenėje, randa rašteli: „Éjau gatve“, priroso: „...kaštonų žydėjimas“ ir vėl įkiša ji į svetimą kišenę.

Jau turėjau parašęs rašteli: „Éjau gatve.“ Man tereikėjo įkišti ji į jo kišenę. Tačiau jis rašo rašteliu prieras abejodamas, ar juos kada perskaitysiu, ir vengia vaikštinėti gatvėmis. (Policija juk

viskā žino.)

Kai einu gatve, jis apsimeta, kad mes nepažištame vienas kito ir turbūt nuskuba pirkti rašalo.

Nežinau, kas jo prierasuose, svarstau, kas jį galėtų išvaduoti nuo baimės. Gal eiti į policiją ir pasakyti: „Juk pavasaris, būkite atlaidėsi.“ Bet jie užsiémę vagių paeškomis ir manęs neišgirs.

Grįžęs namo kišenėje randu rašteli: „Jau vasara.“ Svarstau, ką prirašyti. Matau, kaip prie manęs artėja policininkas, tad skubiai turia baigti svartymus.

Apie nepasakyta

Rašau: „Juk tiek daug nepasakyta, o tai išgirdus, taip nevienodai elgiamasi. Kodėl taip yra? Kas galėtų apie tai tarti žodį? Juk gali išykti neteisybę.“

(Galvoju apie laiškininką: „Jis nelaukia laiško pabaigos ir bėga į miestą pasakoti.“)

Baigiu rašyti: „Šiandien sekmadienis. Laiškininkas neateis. Pabūsiu vienas.“

Tuo metu laiškininkas rašo: „Pažistu Jus. Tik išsigalvojate, kad kažką rašote. Ateinu.“

Ateinančiam laiškininkui juk gali kas nors atsitikti, ir jis visiems laikams nutils. Einu jo pasitiki. Mane partrenkia automobilis, bet dar spėju pasakyti paskutinius žodžius: „Jūs teisus, kad skubate pasakoti dar nesulaukęs laiško pabaigos.“ Atskubėjës laiškininkas palinksta ties mano vėstančiu kūnu ir kažką nori pasakyti, bet aš jau iškeliavęs ir jo negirdžiu.

Priekabiautojas

Mūsų mieste yra gebančiųjų atodūsius padalyti į ritmiškas dideles atkarpas. Tada dūsautojams niekas nesiūlo savo užuojautų. Tačiau pastebėta – jei atodūsiai susmulkėja į mažycius: „a!, a!, a!, a!, a!, a!, a!“, jie tampa netgi patrauklūs. Prie dūsautojų pradeda landžioti Priekabiautojas. Klausia: „Kas jums?“

Be abeoja, yra dūsaujančių į fleitas beigi klarinetus. Jų veikla demonstruojama koncertų salėse. Baigus dūsauti klausytojai ploja. Kažkas sušunka: „Bravo, mokytojau!“

Grįžęs į namus prispaudžia savo burną prie moters lūpų ir dūsauja. Jo klausia: „Tu vėl buvai koncerte?“ Neišsiduoda. Išgirdęs jos „a!, a!, a!, a!, a!, a!“, prisijungia.

O Priekabiautojas?

Sklando visokių nuogirdų. Kalbama, kad jo nėra – jis neva pavargo ir išvyko į kitą miestą, dūsauja ten vienas, o tie jo dūsavimai beveik negirdimi: „maža „a“, maža „a“, maža „a“. Būta net gando, jog dūsauja: „b, b, b, b“, kartais tik: „c, c, c, c.“

Tai visai nepriimtina, todėl nuspręsta, jog mūsų mieste jis nepageidautinas.

Kai būnu kitame mieste, mėginu išgirsti garsus, išgirdęs sujungiu su savo alsavimais. Sugrižęs dūsauju juos, tačiau visi (itariu, susitarę) saiko: „Tokiu dūsavimui nebūna.“ Siek tiek kaltas ir Priekabiautojas (jisai taip tyliai atlieka savo darbą). Neverta versti ant jo bėdos.

Ipratau dūsauti parodų salėse, parduotuvėse, ištaigose. Išgirstu: „Kas jums?“ ir tylu pritarimą: „a, a, a, a, a.“ Nieki nepasakoju, kad grįžus namo prie manęs priglunda tas, kuriuo kažkas abejoja. Ir mes veikiami kartu.

Siek tiek banalokas prisiminimas: būna, kai kažkas savo lūpomis užgožia manas ir negaliu nieko kalbėti, tik dūsauti. Tačiau verta konstatuoti – tai tik nevykusi Priekabiautojo imitacija.

Privati teritorija

Jurgis GIMBERIS

Kas daryti

(radikalūs pasiūlymai kiekvienam naujam Seimui)

Tarsi pasakoj – dar vakar švietė saulė, o šiandien vištų kiaušiniai pabrango. Mokesčių mokėtojus ištiko šokas. Kodėl?! – pasipiktinė sukurakavo mokesčių mokėtojai ir tik vėliau susigaudė, kad tai labiau metafizinis klausimas (brangsta viskas, net degtukai, tai paslaptingas gamtos dėsnis), o iš tikrujų mums svarbu ne „kodėl?“, o kas daryti? Nes atsakymas į klausimą „kodėl?“ mums padėtų kaip nabašnikui* kompresas, o gyventi vis tiek reikia. Tai, kaip sakoma, gana populiari, nors ir diskutuotina nuomonė, girdi, „gyventi vis tiek reikia“. Štai čia ir derėtų paklausti „kodėl?“, kodėl vis tiek reikia gyventi? Bet tiek to, reikia tai reikia, o kad jau taip, tai būtų gerai žinoti, kas daryti. Kas daryti, kad tą skautišką priesaką vykdym? Kad ne tik gyventum, bet ir kiaušinienę su dešra valgytum?

Pasitaikius progai, pakalbėkim apie dešrą... Taip staigiai užkluptas neįstengsiu prisiminti išstabesiu civilizacijos išradimo už dešrą. Nei dviratis, nei kompiuteris, nei žirklės plaukams iš nosies išsikarpysti jai neprilygsta. Tai tobulas padaras – dešra, ir tobulas jos pardavėjo bei vartotojo santykų mechanizmas. Perkies tiek, kiek nori arba kiek gali nusipirkti, moki už tiek, kiek paprašei. Ir atsvérė tau personaliai, o ne kartu su kaimynu ir firmos nuostoliais dėl pašvinkusios sandeliuose ar pamestos pakelui, ar išvogtos ir panašiai... Žodžiu, kol mokesčių mokėtojas negalės pirkitis ir varroti šilumos taip kaip dešros, tol jis klyks it pjaunamas ir net sakys, kad pažeidžiamos jo „žmogaus teisės“, kad jis varomas atgal į kolchozą**, kad jis tapo demagogijos iškaitu, kad jis demokratijos apsišaukėlių ir savamokslinių ministrų auka, o blogiausia, kad „anksčiau buvo geriau“. Todėl ir siūlau – kol šildymo ūkis nebus sutvarkytas „dešros“ principu, mokesčių mokėtojų globą perduoti gynybos ministerijai, o šildymo ūkį socrūpybai. Tai būtų pirmas projekto „Kas daryti“ punktas.

Antras punktas. Kas daryti su senjorais? Senjorai pensininkai jau seniai tarsi votis ant sveiko visuomenės užpakalio, galima sakyti, visame pasaulyje. Žodžiu, reikia užsakyti mokslinius tyrimus ir išsiaiškinti, kaip jie dauginasi. Tada vėl užsakyti mokslinius tyrimus ir išmis prevencinių priemonių. Per laiką problema išsispręs savaimė, jei leistite pasakyti, natūraliai – absoliutiškai*** ekologisku, visų spalvų politikams priimtinu būdu.

Trečias punktas. Kad nekiltų „interesų konflikto“ pavojus, i valstybinės reiksmės postus skirti (rinkti) ne mažiau kaip trečios kartos kastratus su teise perduoti savo kėdes palikuonims.

Ketvirtas punktas. Jau kažkur esu sakęs ir pakartosi – apmokestinti kai kurias mintis. Dėl to reikštų pasiartti su religijos, ideologijos, istorijos ir paranojos specialistais. Ir panašiai, ir panašiai kaip, pavyzdžiu, idėjinės paveldosaugos ir taip toliau, ir taip toliau...

Penktas punktas. Kaimynas Ričardas siūlo įvesti naują piniginį vienetą – 0,99 Lt. Įdomus pasiūlymas. Iškelti jam baudžiamają bylą, išmesti iš darbo, grąžinti atgal. Išmokėti penkerių metų priverstinei pravaikštose kompensacijai ir priteisti tik 0,99 milijono litų neturtinės žalos. Deficitą perkelti į biudžetą.

Šeštas punktas. Projeketas nėra baigtinis. Jau rytoj viskas gali pasikeisti. Dar revoliucijos tévas Bronsteinas yra kalbėjės apie permanentinę revoliuciją ir tam tikrą laiką jam gan (pakankamai) neblogai sekési...

(nebaigtą ir nebus)
J. Mišuginas

* numirėliui
** kolektyvinį ūkį
*** absoliucią

Nerk į teatrą

Nacionalinis Kauno dramos teatras tėsia savo kasmetinę edukacinę misiją ir kviečia teatro entuziastus kovo 14–16 d. dalyvauti festivalyje jau nimui „Nerk į teatrą“. Trečius metus vyksiančio projekto organizatoriai šiais metais festivalio kartelę kelia dar aukščiau – siekia atverti tik išskirtinai profesionalaus teatro užkulisius bei pagaliau sutelkti scenos meno gerbėjus pasikalbėti apie šiandieninį teatro veidą.

Kaip iprasta, pagrindinis festivalio traukos centras – kūrybinės teatro dirbtuvės. Jų metu siekiama atskleisti spektaklio idėjos gimimą, supažindinti su įdomia, bet drauge sunkia scenos meno kūrimo specifika bei, svarbiausia, suteikti galimybę patirti kūrybinio proceso vyksmą. Dėl didesnio kryptingumo šiaisiai metais nuspresta daugelyje dirbtuvų remtis neabejotinai gerai vienems pažįstama klasika – Williamo Shakespeare'o tragedija „Romeo ir Džiuljeta“. Kas lemia, kad ši tragiska meilės istorija jau keletą šimtmecių nesitraukia iš teatro scenos? Ką naujo ir aktualaus šiandieninės žmogus gali atrasti Renesanso epochos kūrinyje? Apie žodžio raiškos bei pjesės minties interpretacijos svarbą praktinio scenos kalbos užsiėmimo metu žiniomis dalysis žinoma aktorė bei pedagogė Jūratė Aniulytė. Tuo metu praktiškai susipažinti su kūno ir sielos valdymo paslaptimis kvies charizmatiškasis režisierius, teatro pedagogas Gytis Padegimas savo vedamose aktorinėse dirbtuvėse.

Neatsiejamos spektaklio dalys – scenografija ir muzika. Apie muzikos kūrimo specifiką specialiai teatrui muzikos dirbtuvėse pasakos Europos kino akademijos narys, tarptautiniuose vandenye nardantis kompozitorius Titas Petrikis. Scenografijos idėja šiandieniniam W. Shakespeare'o „Romeo ir Džiulijetos“ pastatymui išgryninti padės scenografė, Vilniaus dailės akademijos dėstytoja Giedrė Brazytė. Šių metų kūrybinių dirbtuvų naujiena – scenos judesys, kuri

ves teatro ir kino choreografę, aktorę Vesta Grabštaitę, Japonijoje studijavusi visame pasaulyje žinomą Tadashi Suzuki dramos aktorių vaidybos metodą.

Teatro gurmanus bei ketinančiuosius jais tapti neabejotinai sudomins jaukūs „Teatro kalbėjimai“ Nacionalinio Kauno dramos teatro Tavernos salėje. Čia patogiai išsitausius minkštusose sėdimaišiuose bus susipažiama su šiandieninio Lietuvos ir Vakarų Europos teatro tendencijomis. Koks gali būti teatras? Kaip jis kalba publikai? Kiekvieno vakaro metu vyks spektaklio įrašo arbata jo fragmentų pristatymas. Po peržiūrų dalyviai aptars matytus spektaklius kartu su režisierių Artūru Areima bei kitais teatro chuliganais. Vakarą ves jaunoji teatro kritikė Monika Jašinskaitė.

Festivalio metu bus pristatomas kitas ypatinges NACIONALINIO KAUNO DRAMOS TEATRO IR ENTUZIASTINGŲ VILNIUS UNIVERSITETO KULTŪROS VADYBOS STUDENCIŲ INICIJUOTAS JUNGINTINIS EDUKACINIS PROJEKTAS „TEATRAS ONLINE“. TEATRAS – TAI GYVAS MENAS, KURĮ PATIRIAME ČIA IR DABAR. PRABĖGUS DAUGELIUUI METŲ NET PATYS GENIALIAUSI SPEKTAKLIAI LIEKA „DULKETI“ AUKSINIUOSE TEATRO ISTORIJOS PUSLAPIUOSE, ILGAINIUI ISDILDAMI IŠ PUBLIKOS ATMIINTIES. KAUNO DRAMOS TEATRAS SIEKIA, JOG SCENINĮ GYVENTIMĄ UŽBAIGĘ VERTINGIAUSI SPEKTAKLIAI PASIEKTŲ ŽIŪROVĄ IR ŠIANDIEN – TEGUL NE TEATRO SCENOJE, BET PER KOMPIUTERIO AR TELEVISORIAUS EKRANĄ. TAD JAU NETRUKUS TEATRO INTERNETINIAME PUSLAPYJE BUS GALIMA NEMOKAMAI ŽIŪRĘTI ARCHYVINIŲ SPEKTAKLIŲ ĮRAŠUS. VIENĀ JŪ – LEGENDINĮ REŽISIERIAUS GINTARO VARNO REŽIUSUOTĄ SPEKTAKLĮ „NUSIKALTIMAS IR BAUSMĖ“ PAGAL F. DOSTOJEVSKIO ROMANĄ – FESTIVALIO METU GALĒSIME IŠVYSTI IR KOVO 15 D. POPIETŲ TAVERNOS SALĖJE.

Kovo 16 d. festivalio „Nerk į teatrą“ uždarymą tradiciškai akcentuos Lietuvos teatro mokyklos studentų baigiamieji darbai bei specialus konkertas.

16 Vilniaus langas

Andrius JAKUČIŪNAS

Poerzija

Savaitė prasidėjo gal ir nelabai reikšmingai, tačiau nemažo būrio bičiulių itin džiugiai sutikta žinia: pagaliau legalizuotas žodis „anūkas“, kurį kalbininkai stengesi išstumti ir jo vieton įtaisyti nerangu „vaikaiti“. „Žodis anūkas yra siejamas su slavu vnuk (rusu внук) ir dėl to patariama jo vengti. Iš tikrujų jis negali būti kilęs iš vnuk, nes tuo atveju tartume vnūkas ar unūkas (taip tarmėse yra). Formai anūkas pradžią davė senuosiuose rytinių slavų tekstuose, rašytuose pietų Gudijos ir Ukrainos teritorijoje, vartota forma onuk (онук), turinti žodžio pradžios balsą o, kuris lietuvių kalboje virto a. Tai pastebėjo dar 1931 m. Pranas Skardžius („Tauta ir žodis“, t. 7, p. 29). Taigi žodis anūkas yra senas skoliniys, toks pat kaip žodžiai angelas, krikštas, kumetis, smuikas, miestas, vynas ir kiti. Naturėtume vengti ir anūko, beatodairiškai keisti jo lietuvišku naujadaru vaikaiti, kuris, be to, dar kelia ir vartosenos nepatogumų dėl moteriškos giminės formų (pasakoma vaikaitė – kodėl ne dukraitė?)“, – teigia Zigmantas Zinkevičius „Gimtosios kalbos“ vasario mėnesio numeryje.

Dėl vieno žodelycio netikėtai kilęs džiaugsminges šurmulyis kiek netikėtai priminė daug didesnę džiaugsmo bangą, nuvilmusių socialiniame tinkelyje „Facebook“, pasklidus žiniai, kad LLTI tradiciškai renkama kūrybiškiausia metų knyga šiemet tapo „Išlydžių zonas“, nors jos, nei tuo labiau knygos autorius Gyčio Norvilo, kitaip nei žodžio anūkas, ne reikėjo reabilituoti (nes jis nebuvvo pasmerktas), iš naujo prisiminti (jis, tiesą kalbant, nė minutei nebuvvo užmirštas) ar ieškoti jo kūrybos gerumo įrodymų (hmm, gerai literatūrai įrodymų nereikia?...) – G. Norvilas jau seniai buvo lietuvių literatūros padangėje, visi apie jį žinojo, jį skaitė, tik va iki šiol vis nebubo pasirengę tai pripažinti...

Tiesa, apie šį įvykį reikėtų kalbėti nuosaikiai, nes laureatas paskelbtas jau gana seniai, tarptautinės Vilniaus knygų mugės metu, jei Kovo 11-osios išvakarėse, tiksliau, kovo 8-ają šis šaunus sprendimas nebūtų buvęs įkūnytas įteikiant diplomą, o naujai iškeptas laureatas nebūtų rėžęs kandžios ir dviprasmiškos kalbos, – ją baigdamas Gytis instituto mokslininkams bei sutrikusiam kultūros ministriui Šarūnui Biručiui įteikė ridikų seklių.

„Norėdamas kyštelėti trigrąsi į šiemet LLTI kūrybiškiausią knygų dylikluko rinkimus lydėjusių diskusiją „Iš bado šuo ir ridikų éda?“ turi iš karto pasakyti, kad tokio kvailo šuns nesu sutikęs. Joks šuva ridiko neédė ir neés. Net ir kariamas“, – sakė jis.

„Béda ta, kad man poezija visų pirma yra po žen-

Gytis Norvilas.
Benedikto JANUŠEVIČIAUS nuotrauka

me arba iš žemės. Šį rudenį kasdamas krienus tuo įsitikinau dar kartą. Žemė pilna įstabiausią poezijos gyvių. Nuostabiausia, kad tie poezijos gyviai yra nepriklausomi labiau nei bet kas kitas: laisvi šakotis, skverbtis, raitytis, šokti, vytis, tarpti ir glaustis, glaustyti. Laisvi nuo ideologijų, švenčių, partijų, atrakcionų parkų, pažiūrų, grupuočių, orkestrų ir orkestrėlių, abejotinų altorių... Krienai, kaip ir ridikai, – aitrūs. Vaikas būdamas mačiau, kaip tėvas gardžiuodamas prariojo didelį šaukštą šviežių krienų. Dabar galvoju, kad tada jis buvo didžiausias pasaulio poetas. Poetija turi būti aitri, nepatogi, turi erzinti, neduoti ramybės nei autorui, nei skaitytojui, nei pačiai kalbai. Ji netgi, pasakyčiau, turėtų virsti POERZIJA. Turėtų ir guesti, prigliausti, o guesti galii, mano supratimu, tik atimdama paskutinę viltį – kitaip tariant, iliuzijas, fantomas, kurie daugina kančią“, – savo kūrybinius įsitikinimus dėstė laureatas.

Kažką panašaus, matyt, būtų norėjusi pasakyti parodos „Postideja II. Atstatomieji darbai“, vasario 28 d. atidarytos VDA „Titanike“, kuratorė Laima Kreivytė, – paroda, kurią, regis, visų pirma siekta paversti feministinio judėjimo įrankiu, visuomenei

tiesiog privalo būti pristatoma kaip aitri, nepatogi, erzinanti... (Ar ji tokia yra – jau kitas klausimas...)

Kad ir kaip ten būtų, „Postideja II. Atstatomieji darbai“ (kaip ir pernai kovo 8-ają atidaryta paroda) siūlo pažvelgti į meno pasaulį moterų menininkų akimis ir atkreipti dėmesį į neproporcingą vyru ir moterų atstovavimą bei vertinimą, – anot parodos dalyvių, per šiuos metus, nepaisant parodą rėmuisio Europos lyčių lygibės instituto raginimų, padėtis nė kiek nepasikeitė: Nacionalinėmis kultūros ir meno premijomis apdovanoti vieni vyrai, Venecijos bienalėje Lietuvai atstovaus vyras (su kompanija), į reprezentacijai ŠMC atrinktų šiuolaikinių Lietuvos menininkų dvidešimtuką pateko 4.5 moters (paroda „Didesnio dalis“) ir t. t., ir t. t.

Paroda kviečia atkurti jégų pusiausvyrą, tyrinėti ištrintą atmintį ir užmirštąs istorijas, atgaivinti nutylėtās patirtis bei apleistas erdves, išryškinti nematomus kasdienius darbus. „Tai nesibaigiantis procesas, todėl „Kovo 8“ tampa tiesiog „8“ – savo amžinumu įgalinančia begalybe“, – teigiamas pranešime.

Atkūrimas prasideda nuo istorijos aktualizavimo – rodomi ankstyvieji Karlos Gruodis ir Giedrės Lilienės, pirmųjų sąmoningų šiuolaikinio meno feminisčių, darbai. Raštu ir vaizdu užfiksuotos jų patirtys randa atgarsį jauniausios parodos dalyvės Eglės Shaltniųs darbuose. Prie „Postidejos II“ dar prisidėjo Aistė Kisarauskaitė ir Laura Garbštienė. Parodoje taip pat dalyvauja pirmosios „Postidejos“ branduolys: Marta Vosylutė, Paulina Eglė Pukytė, Laisvydė Šalčiutė, Eglė Gineitytė, Jurga Barilaitė, Eglė Ridikaitė, Beatričė Vanagaitė, Laura Zala ir Cooltūristės.

Baisu pasakyti, jaukaus feminisčių pasaulelio artimiausiu metu laukia sukrėtimas – visoms šioms šaunioms moterims neabejotinai be galio nepatiks nepriklausomos kūrybinės organizacijos „Baltijos kamerinis teatras“ kovo 20-ają pristatoma antroji šio sezono premjera – Charles’io Gounod operos „Faustas“ kamerinė versija. Dideliam gerbiamam dambų pasipiktinimui (tikiuosi, jis kils) operos pastatymas bus išskirtinis tuo, jog pirmą kartą kūrinių atliks vien vyrai.

„Kūrybinę komandą inicijuoti vyrišką pastatyti paskatinė Viktoro Gerasimovo ir Algirdo Bagdonavičiaus balsai – reto grožio ir puikių galimybių, leidžiantys pasiduoti sensacingai avantūrai ir abi Ch. Gounod operoje „Faustas“ moterų balsams parašytas partijas atiduoti šiemis operos solistams“, – žiniasklaidoje cituojami „Baltijos kamerinio operos teatro“ direktoriaus Jono Šakalausko žodžiai. Režisierius užsiminė, kad operoje bus kalbama apie skilusią sielą, apie tai, kas ir šiandien svarbu bei aktualu: dvilypumas, susidvejinimas, susiskaldžiusios asmenybės problematika ir tragedija.

Ką gi, laukime...

Audronė MEŠKAUSKAITĖ

Lélés irgi žmonės

Kauno valstybiname lėlių teatre nuo šiol gyvens Skrudžas, įsikurs ir jo miestelis su visais geraširdžiais gyventojais. Režisierius Arvydas Lebeiliūnas ir pjesės autorė Daiva Čepauskaitė atgaivino klasikinius anglų literatūros personažus, tad mes vėl galėsime mokyti Charleso Dickenso pamokas spektaklyje „Skrudžas, arba diena, kai galima atverti širdį“. Nors mūsų sąmonė jau visiškai užvaldės pavasaris, tirštoje teatro tamsoje ryškėja kalėdinės istorijos kontūrai ir kalbama apie meilę, kurios neveikia joks sezoniškumas. Gali būti, kad toks laikas spektakliui taps dar vienu iššūkiu, tačiau jis tikrai turi potencialo jį įveikti. Tema išlieka aktuali ne tik Kalėdų laikotarpiu. Praverti kito, galbūt vienišo, pikto ir uždararo, žmogaus širdį, vis iš naujo mėginant ją sušildyti gerumu, galima bet kuria metų dieną – geriausia jau šiandien. Svarbu tokį žmogų pastebeti ir nepraeiti pro šalį.

Istorijos siužetas visiems gerai pažistamas kaip „Kalėdų giesmė“, kurią statė ne vienas teatras, o visai neseniai ji rodyta ir kino ekranuose. Tačiau Kauno lėlių teatre mažas miestelis įsikūrė ir pasitelkus teatro stebuklą kuo puikiausiai sutilpo medinėje spintoje (spektaklio dailininkai Danielius Sodeika ir Sergejus Boculiu), kuri tampa namais, vartais į anapusinį pasaulį ir atgal, langu į Skrudžo vaikystę. Lélės siose dekoracijose taip pat visai mažutės, bet šį kartą globojamos kartu su jomis scenoje esančiu aktorių, aktyviai veikiančiu kaip visaverčiai personažai, o vėliau neujučia atsitraukiančiu. Praeities, Dabarties ir Ateities dvasių, spektaklyje tarpusių angelais, vaidmenys (aktoriai Andrius Žiurauskas, Remigijus Endriukaitis ir Audronė Daugelytė) labai vykusiai ir įtaigiai perteikti vien draminiai principai. Apskritai spektaklis, sukurtas laikantis klasikinio teatro principų, yra ramus ir nuosaikus, tačiau labai sėkmingai išvengės nuobudilio. Aktorių déka gana skulptūriškos, statiskos ir kuklios lélės sugeba ilgai išlaikyti dėmesį ir sekti istoriją, kurios siužetas aiškiai, nuosekliai dėstomas net peršokant laiką ir vėl sugrįžtant atgal, kaitaliojant realybę, sapnus ir fantazijas. Kuriama kiek paslaptinga romantinė atmosfera, kuri kartkartėmis (svarbu, kad saikingai ir skoningai) prasiveržia juoku, ironiškomis, žaidybinėmis frazėmis, dainomis (kompozitorius Jonas Sakalauskas) ir kitais teatriniiais „triukais“, sugrąžinančiais

žiūrovo dėmesį. Tačiau šiaip spektaklis nesistengia linksminti ir žaisti, drąsiai kalba apie pačius rimčiausius dalykus ir nepataikauja, todėl skirtas kiek paūgėjusiems vaikams, gebantiems prasmelkti į sudėtingą dvasinį žmogiškų lėlių pasauly.

– Taip, bet spektaklį vaikams išrenka tėvai, nuo jų labai daug kas priklauso.

– Tačiau dabar gržkime prie Ch. Dickenso. Koks jūsų santykis su šiuo autoriumi, ar buvote su juo susidūręs anksčiau?

– Prieš dvidešimt metų mūsų teatre vaidinta ta pati „Kalėdų giesmė“. Antanas Žekas rašė inscenizaciją, o Elena Žekienė režisavo. Tai buvo naujameitis spektaklis, kuriame vaidinau tą patį personažą. Dabar galiu tuos spektaklius lyginti, kiek leidžia atmintis. Scenoje įvyksta labai svarbi kelionė per praetij, dabartij ir atetij. Tuomet režisierė naudojo įvairias lèles – šešėlinės, vadinau mosius gabitus ir kitas. Giesmę giedojo du maži berniukai, kurie dabar jau tikri vyrai. Žodžiu, spektaklis buvo įvairus ir įdomus.

Studijų metais mes Ch. Dickensą taip pat mėgome, statėm romaną, apysakų išstraukas. Jis buvo ne tik rašytojas, bet ir puikus aktorius, skaitovas. Pats inscenizuodavo W. Shakespeare'ą. Todėl su jo kūryba dirbantis menininkas visuomet jaučia, jog tai teatrališka medžiaga, kad tekštą raše scenos meną puikiai išmanantis žmogus – daug dialogų, veiksmo. Ji tiesiog prašosi į sceną.

– Tačiau rašytojas buvo realistinės krypties, gal net didaktiškas, moralizuojantis autorius, o to mes šiandien vengiame, nemégstame?

– Ch. Dickens kūryba priklauso romantiniam laikotarpiui, o lietuviams pavėlavęs romantizmas buvo labai svarbus. Mūsų Maironis taip pat griežtas ir aiškios moralės, bet kartu švelnus ir paslaptinges. Ch. Dickensas nėra vaikiškas autorius. Jis rimtas ir gana sudėtingas, todėl scenoje nepavaikuosi. Manau, teatre dažnai daroma klaida, kai mažiesiems statomos tik primityvios, holivudiškai naivios pasakėlės. Ch. Dickensui gal būtų artimesnis japoniškosios animacijos (anime) stilis, nes čia susilieja romantizmas, melodramiškumas ir gilūs jausmai.

Nukelta i 18 p.

Vis dėto apie tai geriausiai gali papasakoti pats Skrudžas – puikus lėlininkas Saulius BAGALIŪNAS, sugebėjęs lėlę paversti žmogumi.

– Kauno lėlių teatras turi gana aiškią repertuaro kryptį – statyti spektaklius pagal klasikinius kūrinius. Tai vadovų ir režisierių pasirinkimas, o ką mąsto aktorius, vėl į rankas paimantis seną žinomą kūrinį?

– Aš to net nepastebėjau. Pasakos – toks žansas, kuris dažniausiai remiasi į klasiką. Žinoma, kartais rašomas senųjų kūrinių inscenizacijos, nauji jų variantai. Taip jau yra, nes tėvai mėgsta vaikus atvesti ten, kur anksčiau patys éjo ir ką nors svarbaus pamatė. Gali pasirinkti itin šiuolaikišką istoriją, tačiau téveliai kritiškai pasižiūrės į naujai atsiradusį nepatikrintą dalyką ir praėis pro šalį. Gal toks požiūris šiek tiek rinkodažkas, bet taip jau susiklostė. Senosios vertybės visada traukia. Tėvai, globodami ir saugodami vaikus, dažnai nori parodyti jiem tai, ką žino ir kuo pasitiki. Juk ir maistą duodame tik tą, kurį patys patikrinome.

– Mūsų kalba keistai pakrypo apie tévelius, o ne vaikus, kurie atrodė patys svarbiausi lėlių teatre.

18 Teatras

Lélės irgi žmonės

Atkelta iš 17 p.

Esu įsitikinęs, jog vaikams galima apie tai kalbėti, jie labai jautrus. Jiems patinka teatre ne tik linksmintis ir pramogauti, bet ir atrasti sudėtingus dalykus, jie leidžiasi būti sujaudinti. Atidžiai kluso apie kito nelaimę, vienatvę ir liūdesį, nes šie dalykai vaikams taip pat pažįstami ir aktualūs, jie viską patiria kaip ir suaugusieji. Mes dažnai su vai-kais kalbame apie linksmus dalykus, o rimtieji lieka užmiršti. Tėvai apie tai gal net nesusimąsto, o kai vaikai šitai pamato scenoje, atpažįsta savo būsenas, paprastai suklūsta, išklauso labai dėmesingai ir susikaupę. Tokia reakcija dažnai nustebina ir aktorius, ir tėvelius. Kai scenoje regi linksmą, paprastą, spalvotą spektaklį, tėvai gal kiek ir nuobodžiauja, bet stebi savo vaiką, stengiasi suprasti, kas ir kodėl jam patinka – juk jiems labai smalsu, kuo gyvena jų atžala, ima ieškoti tame keistų vai-kiskų paslapčių. Tiesa, būna ir atvirkštai – jei scenoje yra vaikui pernelyg sudėtingų dalykų, jam tai gali rūpēti todėl, kad sudomino šalia esančius tėvelius. Taip net mums iki galo nesuprantamais saitais tarp tėvų ir vaikų vyksta bendravimas, neaki-viazdus auklėjimas ir pasaulio pažinimas. Teatre jie vieni kitiams be žodžių padeda suprasti tai, kas svarbiausia.

– Galima bendrauti įvairiai. Režisierius A. Lebelūnas teigė, jog spektaklis bus galima laikyti pavysiu, jei po jo tėvai ir vaikai turės apie ką pasikalbėti. Kokį pokalbi po „Skrudžo...“ įsivaizduotumėte jūs, kas, jūsų manymu, jame svarbiausia?

– Kartais mums labai sunku suvokti, kad žmonės keičiasi. Manome, jog žmogus yra ir liks tokis, koks gimė – niekada nepasikeis. Juk taip dažnai teigiamai, kad nereikia mėginti kito keisti, įmanoma tik prisitaikyti. Šis spektaklis kalba apie ką kita. Skrudžas iš pradžių pasirodo kaip viskuo nepatenkitas, irzlus, atskyręs, atstumiantis žmogus. Tuomet Ch. Dickensas labai ižvalgiai ir psychologiskai motyvuotai mėgina parodyti, kad to priežastys slypi vaikystėje, kai Skrudžas buvo paliktas vienas pensionate ir net per šventes negriždavo namo. Tada ateina laikas – šiuo atveju Kalėdos – kai galima vienam kitam atverti širdis, teikti dovanas, pasakyti ką nors gera. Taip ir įvyksta gimimas, prisikėlimas. Kaip gamtoje sukasi metų ciklas, grįžta pavasaris, viskas atgyja, taip gali pasikeisti ir žmogus. Todėl po spektaklio, mano manymu, de-

rėtū kalbėtis apie tai, kaip svarbu nepaliki nepastebėto vienijo, nuliūdusio žmogaus, pasakyti jam gerą žodį. Tai padeda dalytis ir kartu gauti.

– Kol kas parodyta tik viena premjera, tačiau galbūt jau sulaukėte vertinimų iš šalies, jaučiate, kaip spektaklis priimamas?

– Ši spektaklis jau spėjome parodyti ir Rokiškio festivalyje „Vaidiname žemdirbiam“, kuris vyko 29 kartą. Atrodo, jo organizatoriai, kurie kasmet pamato beveik visus geriausius spektaklius, apie teatrą išmano daugiau nei mes, tiesiogiai čia esantieji. Jie po spektaklio mums pasakė, kad lėlių teatras Lietuvoje nuvertinamas, net abejojama jo profesionalumu. Manoma, kad tai, kas skirta vaikams, padaroma labai paprastai, be jokių pastangų. Tačiau, jų teigimu, „rimtieji“ dramos teatrai paprasčiausiai nepajėgūs pastatyti gero, sudėtingo spektaklio vaikams. Jie neįvertina didelės atsakomybės, neturi išgūdžių, nes tai daro tarsi šalia savo pagrindinio repertuaro. O mūsų specifika – vaikai.

– Esu girdėjusi mintį, jog lėlė Šiuolaikiniame teatre gali tapti labai svarbiu irankiu, padedančiu atrasti netiketų sprendimų, pranokstančių iprastą draminę vaidybą?

– Galime sakyti, jog teatras apskritai prasidėjo nuo lėlės – nuo stabų, ritualų, kai jiems buvo sutei-

kama kokių nors ypatingų galų. Net lėlės, kurios žaidžia mergaitės, reiškia daug daugiau nei pa-prasčiausias daiktas. Darže pastatyta baidykėlė taip pat savotiška blogio jėgų kaupykla, turinti išga-dinti paukščius. More yra tai, ko norime atsikratyti. Šie simboliai padeda į save pažvelgti iš šalies, gelbsti psychologiskai, nes į simbolinę lėlę, savo dievuką, sudedame visą blogą ar gérą. Ir šis šventumas neatsitiktinis. Net žodis „marionetė“ kilęs nuo Marijos vardo – mažos jos figūrelės, kuri stovėdavo kalėdinėse prakartelėse.

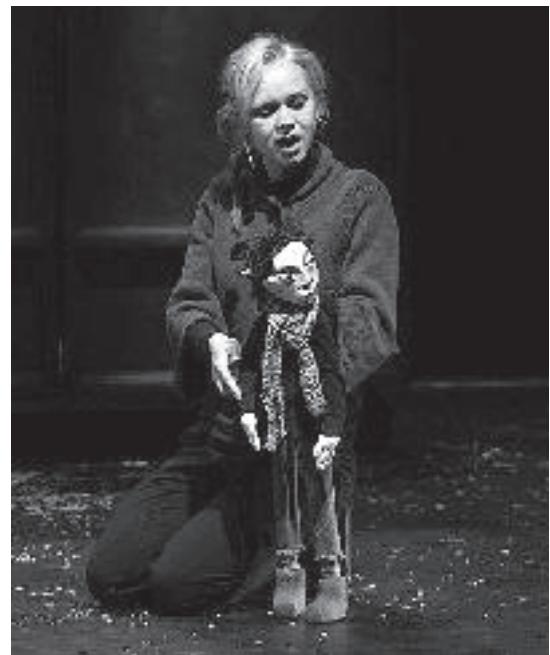
– Dramos aktoriai dažnai kalba apie tai, kaip išsiaučia, o vėliau palieka arba ne savo vaidmenį. O kaip kuriami lėlių teatro aktoriaus vaidmenys, juk jie turi dar ir savotišką tarpininką?

– Mes taip pat turime labai daug vaidybos būdų. Vieni metodai kviečia susitapantį su personažu, pranykti, patiketi magiškuoju „jeigu“ – „jeigu tai būciau aš“. Kitoks parodomasis teatras, leidžiantis aktoriui būti tarsi šalia vaidmens, žvelgti į save iš šalies. Tačiau tai įmanoma ir lėlių teatre. Galima tapti pačia lėle, susitapantį, vien per ją bendrauti su žiūrovu. Gali būti ir atvirkštai – aktorius vaidina scenoje dramos principais, o lėlė yra šalia lyg tam tikras ženklas.

Spektaklyje „Skrudžas...“ aš pats atradau savitą būdą bendrauti su lėle. Tapau tarpininku. Galiu ją prižadinti, prikelti, jaudintis dėl jos, padėti, tapti ja, o vėliau palikti vieną ir stebeti, kas vyksta. Režisieriu tai labai patiko ir jis man patarė pačiam nesislėpti, nesitraukti į šešėli. Tačiau visada norisi pagrindiniu personažu palikti lėlę, ne save. Sudėtinga atrasti pusiausvyrą.

– Šiame spektaklyje man jūs atrodėte gyvesnis už lėlę.

– Kartais taip nutinka... Lėlė pasiūlo technikas, o tu turi ją prikelti. Kartais ji būna tokia judri, kad viską daro pati, turi visas įmanomas išraiškas, lieka tik nieko nesugadinti. Ō kartais lėlei nieko negali padaryti – nesikalba su tavimi, nebendrauja ir netransliuoja tų minčių, kurias norėtum pasakyti žiūrovui. Skrudžo lėlė ramiose scenose, kai niurzga, slampinėja, yra labai išraiškinga, bet ryškesnių, ryžtingesnių judesių ji paprasčiausiai techniškai negali realizuoti. Tuomet man tenka tai kompenzuoti. Jos veidas taip pat yra visiškai nejudanti skulptūra, todėl emocijas turi išgauti bendraudamas su ja – paimu, priglaudžiu prie savęs ir t. t. Labai džiaugiuosi, kad režisierius, su kuriuo esame seni bičiuliai, nes kartu mokėmės, manimi pa-sitikėjo ir leido eksperimentuoti. Mes labai gerai suprantame ir jaučiame vienas kitą.

– Kaip lėlių teatro aktoriai susidoroja su utriruočiais, hiperbolizuotais dalykais, „juoda-balta“ psichologija, kurioje nelieta jokių niuansų, subtilybių?

– Tai – lėlių teatro duotybė, jo specifika. Galbūt kontrastai atrodo ryškūs, tiesmuki, bet tikrai yra ką atrasti. Tarkime, spektaklyje yra scena, kai Skrudžas paklausia, kieno kapą prieš save regi, ir išgirsta, jog save paties. Tai be galio paveiki, skaudi akimirka. Kaip tokioje situacijoje elgtusi žmogus? Tai sugalvoti – sunki aktorių užduotis, turi save sužadinti, paleisti. Pabandžiau lėlę tiesiog pakelti virš akmens – Skrudžas, išgirdė baisią žinią, pakyla į virš tarsi dvasia. Tuo metu suskamba dramatiški muzikos garsai, kurie dar sustiprina tragizmą. Tai yra meninės priemonės. Turime atrasti ką nors paveikesnio nei tiesiog klyksmas ir šauksmas. Taip pakvieti žiūrovą išgyventi visa, ką jaučiame scenoje. Jam sušyla širdis, jis patiria kontrastingus jausmus – nuo juoko iki ašarų. Kadangi pasaulis vis labiau svetimėja, teatre to reikia dar daugiau. Juk mes vis rečiau kalbamės ir išklausome.

– Kaip teatre vaikams rodyti skaudžius, žeidžiančius dalykus?

– Lygiai taip kaip ir saugosiems žiūrovams. Juk vaikai labai nemégsta su jais „vaikuojančiu“ dėdžiu ir tetu. Jų nereikia infantiliinti, saugoti nuo brandos. Manau, bus žmonių, kurie galvos, kad teatre nedera rodyti skaudžius dalykų, kurių pilnas gyvenimas, kad vaikams reikia tik šviesių pramogų. Tačiau mes „Skrudžu...“ labai džiaugiamės dėl galimybės su vaikais kalbėtis kitaip. Tikrai atsiranda vis daugiau žiūrovų, ir mažų, ir suaugusių, kurie pavargo nuo bevertės pramogos teatre, nes rimtame spektaklyje gali surasti daugiau vidinės ramybės.

– Kas šioje premjeroje jums buvo sudėtingiausia, didžiausias iššūkis?

– Pagaliau suvokiau, ką man jau labai seniai aiškino pedagogai. Norint pastatyti gerą spektaklį, labai svarbu jausti aplink esančius partnerius, juos tuo metu mylęti, padėti. Šis ryšys be galio svarbus siekiant galutinio rezultato. Visi vidiniai nesutarimai, negerumai akivaizdžiai juntami pakilus scenos uždangai. Kartais spektaklis turi visus reikiamus elementus, atliekamas profesionaliai, tačiau dvasios tame taip ir neatsiranda. Visos trupės tapimas šeima yra spektaklio garantas. „Skrudžas...“ mums pavyko, ir, manau, tai A. Lebeliūno, sugebėjusio mus suburti, nuopelnas. Jis savo režisūrius sprendimus mėgina derinti prie aktoriaus, kad jam būtų gera ir lengva vaidinti.

– Žinoma, čia nemažai įtakos turi ir žiūrovai, kurie lėlių teatre ypatingi?

– Kažkas sakė, jog spektaklio premjera yra pagrindinės sudedamosios dalies – žiūrovų – įtraukimas. Nuo tada jis pradeda gyventi, nes publiką gravituoja spektaklį, yra lygiavertė jo kūrėja. Aktorių turi bendrauti, dirbti su tokia publika, kokia šiandien atėjo – kartais atidi ir tyl, kartais triukšminga ir išsiblaškiusi.

Kūrybinį pasitenkinimą teikia ir kitas dalykas – spektakliai, kurie ilgus metus išlieka gyvi ir tobulėja. Kiekvieną kartą atėjės žiūrovas į juos įaugina ką nors nauja. Kodėl taip nutinka, lieka paslapčis. Būna spektakliai, kuriuos tiesiog „atidirbi“, jie niekada nesikeičia. Tačiau yra ir tokiai, kurie kaskart nauji, kuriuose vis ką nors atrandi, gelnė veriasi ir veriasi, jie tampa neišsenkamu dvasiniu šaltiniu. Ir tai dažnai jaučia visi vaidinantys aktoriai.

Tą patį galima pasakyti apie lėles. Brangiausios tos, kurios paklūsta. O kam už tai dėkoti, nėaišku. Tuomet su ja tiesiog suaugi, kaip kartais muzikantas per ilgus metus pripranta prie galbūt ir ne visai patogaus instrumento. Mums sunkiau kiekvieną kartą susitikti vis su kita lėle, atrasti su ja ryšį, atverti, pažinti jos trūkumus ir privalumus. Kuo ilgiau su lėle vaidini, tuo daugiau laisvės pažinti, nes daug kas jau išmokta. Ir tai niekada nebusibesta.

– Ačiū jums už pokalbi.

Kauno valstybinio lėlių teatro archyvo nuotraukos

Šypsotis lemčiai ir laikui

Visą kovo mėnesį Nacionalinio Kauno dramos teatro Didžiosios scenos fojė vyksta tapytojos portretistės Grytės Pintukaitės-Valečkienės tapybos paroda „Emocijų kelionė“, kurioje žvilgsnis nukreipiamas į spalvingą menininkų pasaulį. Spektaklių pertraukų metu žiūrovai gali grožėtis psychologiniais portretais bei portretinėmis kompozicijomis, virstančiomis tikrais sielų atspindžiais. O kovo 15 d. žiūrovai vėl galės kvatoti jau daugiau nei trisdešimtmetį scenos nepaliikančiam spektaklyje „Amerika pirtyje“. Ir tai ne atsitiktinumai, nes Nacionalinio Kauno dramos teatro aktorių Algirdas Pintukas švenčia savo 70-metį. Menininkas už nuopelnus Lietuvos teatrui apdomotas Vytauto Didžiojo ordino medaliu ir kitais pagarbos ženklais.

**Siuvėjas Vincas (A. Pintukas) ir Antanas (A. Žekas) –
Keturakio „Amerika pirtyje“.**

Šia proga jam skamba ir toli aidi satyriko Jurgio Gimberio eilės:

*Algirdai!..
Jau Nemunai alaus nutekėjo
nuo tų laikų, kai mes su
kitais „liaudies meistrais“ scenoje
ir gyvenime „darydavome kaušą“,
bet, kaip sakoma, mirsiu –
neužmiršiu.
Būk sveikas, gero „kaušo“!*

Aktoriai yra žmonės, gyvenantys scenoje, todėl ir jų prisiminimai tarsi rampos šviesos nušvesti. Štai ką apie save ir teatrą pasakoja pats A. Pintukas:

„Su nostalgija menu nuostabias miestelio apylinkes, Mūšios pakrantes, tėviškės sodybą... Besimokant teko garbė sėdėti tame pačiame Taujėnų mokyklos suole, kuriame, lankydamas pradinę mokyklą, sėdėjo ir pirmasis Lietuvos prezidentas Antanas Smetona.

Baigės mokyklą, išstoja į tuometinės Vilniaus konservatorijos Teatrinių fakultetą (vadovas – žymus to meto aktorius ir režisierius Juozas Rudzinskis). Baigės studijas, trejus metus aktoriavau Šiaulių dramos teatre. Jame sukūrė apie dešimt svarbių vaidmenų: Otto Kiosterį – Ericho Maria Remarque'o „Trys draugai“, Houlde-ną Kolfieldą – Jerome'o Davido Salingerio „Rugiuose prie bedugnės“, Iskanderį – Marato Baidžiavo „Dvikova“, Leoną – Gustave'o Flauberto „Madam Bovari“, Leonidiką – Aleksejaus Arbužovo „Mano vargšas Maratas“, Alyzą – Juozo Balušio „Parduotos vasaros“ ir kt.

1969 m. tuometinis Kauno valstybinio dra-

mos teatro režisierius Jonas Jurašas pakvietė mane į Kauno teatrą – jame tebedirbu iki šiol. Su spėjau sukurti gerokai per šimtą vaidmenų. Vi-sokių būta – ir „geriečių“, ir „blogiečių“, komiškų ir dramatiškų. Suvaidinai apie dyliką tūkstančių spektaklių. Vien tiktais „Amerikoje pirtyje“ Agotėlė esu apgavės jau beveik 700 kartų!

Su spektakliais išvažinėta visa Lietuva. Ir netik. Teko vaidinti Vokietijoje ir Kanadoje, Varšuvoje ir Kopenhagoje, Taline, Maskvoje, Tbilisyje... O kiek įvairiausią koncertų, vakarų, susitikimų su žiūrovais... Esu paruošęs apie dešimtį literatūrinų muzikinių programų: „Kai veržiasi pavasaris“, „Tau – mano malda“, „Lietuva – gimtasis kraštas“, „Mylimos mūsų“, humoristinę programą (kartu su kolega A. Žeku), sutrumptą „Amerikos pirtyje“ variantą esperanto kalba („Usono en banėjo“) ir kt. Laisvalaikiu turėjau įvairiausią darbų ir pareigų: ir miesto mokytojų namų liaudies teatro vadovo, ir estetikos mokytojo mokykloje, ir net kelių gamybinių įmonių susivienijimų dramos kolektyvų vadovo, ir Muzikos akademijos vokalistų aktoriaus meistriškumo dėstytojo... Kai darbas mielas širdžiai, nesunku ir visur spėjti. Teko filmuotis kino ir televizijos filmuose: „Laiptai į dangų“, „Niekas nenorėjo mirti“, „Herkus Mantas“, „Ko verkė pušys“, „Kunigo naudą velniai gaudo“, „Sadūto tūto“, „Nematomas žmogus“, „Taboras žengia į dangų“, „Raudonmedžio rojus“, „Benjaminas Kordušas“ ir kt.“

Nukelta i 20 p.

20 Sukaktis

Šypsotis lemčiai ir laikui

Atkelta iš 19 p.

Kadangi teatre niekada niekas nebūna vienas, A. Pintuką sveikina artimas scenos bičiulis, aktorius Antanas Žekas:

„Nesustabdomai bėgant gyvenimo akimirkoms, atmintyje įstringa vis nauji nutikimai, įvykiai, veidai. Kartais jie išdyla, nutolsta, tačiau tie žmonės, kurie lydėjo ir artimai bendravo, lieka ryškūs, nuspalvinti sentimentaliu romantizmu. Mieli praeities paleleiviai tampa virtualiai tylių vakarinių meditacijų veikėjais, nuvargusiai sielai teikiančiais ramybės ir atilsio. Toks mano sąmonėje iki šiol išlikę ilgamečiai kūrybinio kelio palydovas, scenos partneris aktorius Algirdas Pintukas.

Jis man ypač įsiminė kartu atliekamuose humoro ir satyros vakaruose, vykusiucose įvairiose Lietuvos vietovėse. Kolūkių ataskaitinių susirinkimų, metinių švenčių, „moterų“ ir „vyrų“ dienų, žymų žmonių jubiliejų ir t. t. progomis. Jų per mėnesį būdavo daugiau nei dešimt. Juk ir tuomet „liaudis“ troško ne tik duonos (užstalėje), bet ir žaidimų – pramogų. Taigi netrukus mudu tapome (dabartiniu slengu tariant) poliariais „žvaigždūnais“.

Nors gaudami kuklius honorarus nepraturtėjome, artimus rýsius užmezgėme visam gyvenimui. Žinia, pagrindiniu mūsų siekimu aruodui ir kūrybos židiniu tapo Kauno valstybinis dramos teatras. Čia 1969 m. (Algirdui persikelus iš Šiaulių) subėgo mūsų veiklos keliai. To meto talentingų teatro režisierų – J. Jurašo, J. Vaitkaus, G. Padegimo, V. Lencevičiaus, S. Motiejūno – spektakliuose brendo Algirdo kūrybinis bražas, naudojant prigimtinius gebėjimus pateikti vaidmenį prasmingai, per neabejotiną humorą prizmę, dramaturginį, autorinį tekstą. Jo aktorinė natūra, nestokodama sarkazmo, sceninės drąsos, beregint patraukdavo žiūrovų dėmesį, sukeldavo nuoširdžią reakciją.

Artimą mudviejų bendravimą papildė kelioniu įspūdziai teatro gastrolėse ir „vakarėlių“ renginiuose. Per pusę amžiaus aplankėme ne tik daugybę Lietuvos miestų ir kaimų, bet ir Talino, Maskvos, Peterburgo, o vėliau Toronto (Kanada), Hamburgo (Vokietija), Seinė (Lenkija) ir kitų vietovių scenas.

Filme „Taboras žengia į dangų“.

Taip dřasiau.

Tuomet gal mūsų jaunystės – kūrybingo gyvenimo laikas (kaip sako kiti filosofai) – užfiksuojamas erdvėje. Tad gal yra vilties mums vėl kada nors peržvelgti laimingiausias savo praeitų gyvenimų akmirkas. Kad, pavyzdžiui, Tu, Algirdai, vėl galėtum pasigrožėti savo vestuvių vaizdeliais (su skaudžiai ir anksti išėjusia žmona Viktorija), pasidžiaugti dukrelį Grytės ir Gabrielės vaikystės epizodais. Tikėkimi, taip ir bus.

Dabar, Algirdai, nereikia nusiminti. Septynios dešimtys šiaisiai laikais dar ne apokaliptinis metas – žmonės kaskart gyvena vis ilgiau ir išgvendina savo seniai sumanytas svajones. Tad tegu drebina kinkas biurokratai, neva baimindamiesi problemų dėl visuomenės senėjimo...

O mes gyvensime pesimistų pykčiu ir šypsosmės lemčiai bei laikui.

I sveikatą, Algirdai!“

„Žalia ramybė“.

Aktorius A. Pintuko portretas. 2003 m.
Grytė Pintukaitė-Valeckienė.

Kadaisi parašiau tokį posmeli:

*Jaunystėj rodosi – ilga gyvybės gatvė...
Deja! Keliaujančiam kita sekā.
Vos pasuki už kampo, žiū – senatvė
Tau moja kaulėta ranka.*

Algirdai, tuo ketureliui nesiruošiu Tavęs gąsdinti, tik dar kartą banalai padėjuoti: „Tai laikas bėga!..“ Taip jau priimta. Bet aš girdėjau (ar skaičiau) kažkokio filosofo mintį, kad laiko nėra... yra tik bėgantis žmogus. O kai jo nelieka, dingsta ir laikas. Atseit žmogus išgalvojo laiką. Man daug artimesnė kita versija: laikas yra ir bus, o drauge su juo turime vilties ir mes atkartoti savo būti arba pradėti naują – kitose erdvėse...

Režisierius Gytis Padegimas:

„Jau daugiau nei keturiadasmetį metų Laisvės alėjoje bet kokiu oru galima sutikti visada jaunatviškai pasitempusi, neskubriai žingsniuojančių aktorių Algirdą Pintuką. Lygai tiek pat metų ir daugelio Kauno dramos teatro spektaklių puikų aktorinių ansamblį jis papildo nepakartojama, tik jam vienam būdinga intonacija. Kokia ta „pintukisk“ intonacija? Pirmiausia – kelių ryškių, kartais groteskiškų, kuriamo personažo charakterio bruožų suradimas ir spalvingos sceninės kaukės lipdymas. Šia kauke prisidengus, pripildžius ją sava stipri energija, scenoje galima kręsti įvairiausias „zbitkas“, sukeliant garšą žiūrovų juoką bei jų simpatiją ar antipatią, nelygu, koks personažas vaidinamas... Štai ir šiomis dienomis, pasitelkęs puikius prigimtinius duomenis, paremtus meistriškai naudojama sceninio persikūnijimo technika, aktorius kurs skirtingus Lenkų ir Lietuvių patriotų vaidmenis mano parašytame ir režisuotame spektaklyje „JAH“. Nors abiejų „patriotų“ išraiškos priemonės skirsis, aktorius talentingai atskleis tariamam patriotizmui, kad ir kokia tautybe jis dangstyti, būdingą mąstymo ribotumą ir emocijinį skurdumą.

Tokiu įsimintinų vaidmenų, kur keliais originaliai potėpiais atskleidžiamas personažas ar visas už jo slypintis socialinis-psichologinis reiškinys, aktorius sukurė dešimtis. Jis – tikras tipizuoto charakterio kūrimo scenoje meistras.

Taciau šiandien norisi atkreipti dėmesį ir į kitokį, „netipiską“ A. Pintuką. Prieš daugelį metų legendiniame „Mūsų miestelio“ spektaklyje aktorius kūrė Semo Krego vaidmenį. Tai vaikinas, kuris seniai išvyko iš gimtojo Grouvers-Kornerso miestelio ir štai dabar vėl į jį parvykės vaikšto po kapines vėjuotos kalvos viršūnėje ir su didžiausia nuostaba bei švelnumu antkapių užrašuoose atpažsta savo draugus bei pažiastamus. Atliekdamas šį vaidmenį A. Pintukas turbūt prisimindavo gimtuosius Taujėnus, Mūšios pakrantęs, savo išėjusiuosius – jo susikaupusioje povyzoje matydavai ir visai kitokio, nepanaudoto aktorinio registro galimybę, bet veikiausiai nė vienas aktorius negalėtų pasakyti, kad jis suvaidino viską, ką galėjo, kad scena panaudojo visas jo galimybes, išpildé visus kūrybinius troškimus...“

Medkirtys – O. Vaildo „Žvaigždžių vaikas“.

„Nemunas“ rekomenduoja

Gediminas JANKAUSKAS

Kitokio kino klube „Pavogtas grožis“

Antradienį, kovo 19 d., Kitokio kino klubo cikle „Europos kino šedevrai“ žiūrėsime Bernardo Bertoluccio dramą „Pavogtas grožis“.

Pirmuoju garsaus italių režisieriaus B. Bertoluccio filmus matėme ne didžiajame ekrane, o prastos kokybės vaizdajuostėse. Taip susipažinome su skandalinguoju „Paskutiniuoju tango Paryžiuje“, epiniu „Dvidešimtuoj amžiumi“, graudžia „Juokingo žmogaus tragedija“, kontroversišku „Ménuliu“, didinguoju „Paskutiniuoju imperatoriumi“ ir subtilia psychologine drama „Po dangaus skliautu“.

„Pavogtame grožyje“ po ilgu kelionių į egzotiškas šalis (Kinijoje buvo filmuotas „Paskutinis imperatorius“, o Indijoje – „Mažasis Buddha“) B. Bertolucci grįžo gimtoj Jonitalijon ieškoti prarastos nekaltybės. I Toskaną atvyksta ir filmo herojė jaunutė mergina Liusi Hermon (aktorė Liv Tyler). Devyniolikmetė amerikietė bando įminti savo motinos mišlę. Prieš keletą metų ji nusiužudė ir paliko dukrai tik vaikiškus prisiminimus bei savo eiles. Tačiau abu šie šaltiniai nėra ganėtinai patikimi. Todėl mergina įsikuria pas

savo motinos pažįstamus tikėdamasi iš jų sužinoti daugiau tiesos. Suaugusieji gyvena savo problemuose pasaulyje, tad jaunatiškas Liusės širdies nerimas jiems – seniai pamiršta būsena.

Filmas greitai tampa dviejų beveik nieko bendra neturinčių pasaulių studija. Nesunku nušėti, kad režisierių labiau žavi pirmųjų geismų pasaulio malonumus dar tik atskleidžiančios natūralios jaunystės grožis. Juk menininkai visais laikais ieško harmonijos prarastajame rojuje.

Savaitgalis prie televizoriaus

„Kuo aukščiau pakils, tuo skaudesnis bus kritimas“

Clintas Eastwoodas per savo ilgą karjerą kine ne kartą patyrė sėkmės aromatą ir pralaimejimo kartelį. Jis visada stengesi vaidinti kietus vyrukus ir šioje srityje neturėjo sau lygių. Tačiau kas galėjo tikėtis, kad amžinai rūsti šio kaubojaus veido išraiška visą gyvenimą slėpė sentimentalija ir jautrią sielą? Pasizūrekite keturiais „Oskarais“ apdovanotą dramą „Mergina, verta milijono“ (ketvirtadienis, 22.30 val., BTV) ir tuo įsitikinsite. Šiame filme C. Eastwoodas vaidina profesionalų trenerį Frenkį Daną, visą gyvenimą mokiusi savo globotinius siekti pergalės bet kokia kaina. Tačiau dvikovą su savuoju likimu Frenkas seniai pralaimėjo. Dabar jis gali pasiklauti tik senu draugu Skrepui (aktorius Morganas Freemanas), padedančiu jam išlaikti kuklių bokso salę. Kartą čia atėjo mergina Megė (ją suvaidino Hilary Swank), pasiryžusiapti profesinėlį boksininkę. Ir Megei, ir Frenkui tai puiki (gal net paskutinė) galimybė atsitiesi.

Daugumą kino kūrėjų sportinės tematikos filmuose labiausiai žavii stulbinamos karjeros etapai, faniškas pasišventimas ir ryžtas, kurie anksčiau ar vėliau būtinai atveda į spindinčias pergalę viršunes. C. Eastwoodas renkasi kitą kelią. Jis dar prie starto linijos galvoja apie kainą, kurią teks sumokėti už svaidę sėkmės skonį. Juk pasakyta: „Kuo aukščiau pakilsi, tuo skaudesnis bus kritimas.“

Citata iš Hamleto monologo pavadintame filme „Kur nuneša sapnai“ (penktadienis, 23.10 val., TV1), sukurtame pagal Richardo Matheson romaną, Robinas Williamsas vaidina Krisą Nilseną, kuris žuva automobilio katastrofoje ir patenka į dangų. O be mylimo vyro nebenorinti gyventi ir nusizudžiusi jo žmona menininkė Ené, kaip ir visi savižudžiai, pakliūva į pragarą. Nors Krisui naujoje vietoje visai neblogai, jis ryžtasi susirasti Enę.

Komiškoje dramoje „Pinigai dviem“ (šeštadienis, 23.40 val., TV3) pagrindinius vaidmenis atlieka dvi

Holivudo žvaigždės – Matthew McConaughey'us ir Alas Pacino. Brendonas Lengas visą gyvenimą žaidė amerikietišką futbolą. Jis buvo komandos žvaigždė, tačiau po traumos turi visam laikui atsisakyti sporto. Laimė, vyras sulaukia įtakingo lažybų verslo atstovo Volterio Abramso skambučio. Brendonui siūlomas pelningas darbas Abramso kontoroje Niujorke.

Nuotykių drama „Centurionas“ (šeštadienis, 23.05 val., LNK) pasakoja dar vieną istoriją apie Devintąjį legioną, kuri įsteigė Julijus Cezaris. Po dyvilių metų šis dalinys išformuoja. Naujiems šlovingiems žygiamis Devintąjį legioną prikėlė jau kitas Romos imperatorius Oktavianas. Tikroji šio elitinio karinio dalinio žlugimo priežastis nežinoma. Filmo autorai siūlo savo versiją, kurios nereikėtų laikyti patikimu istoriniu faktu.

Filmo veiksmas užsimetga antrajame naujosios eros amžiuje, kai Romos imperija jau buvo nusidriekusi nuo Ispanijos iki Jodosios jūros ir nuo Egipto karalystės iki Britanijos salų. Romos valdžiai nuožmniai priešinasi britų salose gyvenančios laukinės gentys. 117 m. į šią teritoriją įžengia pirmieji Romos legionieriai, bet nekvieštų svečių laukia galinas atkirtis. Gyvas lieka tik legionierius Kvintas Dijas (aktorius Michael Fassbender). Tačiau svarbiausia įvykiai čia tik prasideda.

Prieš trejus metus sukurtas trileris „Vaiduoklis“ (šeštadienis, 1.10 val., LNK) sulaukė ypatingo dėmesio visų pirmai todėl, kad jo autorius Romanas Polanskis filmą montavo Šveicarijoje namų aresto salygomis. Kaip iprasta šiam režisieriu, „Vaiduoklyje“ daug psychologinio siaubo, bet nestinga ir gyvenimo realybės pagimdyto absurdo.

Jaunas rašytojas, kuri vaidina vienas įdomiausiu dabartinio kino aktorių Ewanas McGregoras, filme vadinas tiesiog Vaiduokliu. Galime jį vadinti ir „literatūriu negru“: tokie plunksnos darbuotojai pa-

prastai samdomi juodam darbui atlkti už populiarius rašytojus arba jie anonimiškai kurpia politikų bei šou verslo žvaigždžių autobiografines knygas. Vaiduoklis gauna pasiūlymą parašyti buvusio Didžiosios Britanijos ministro pirmmininko Adamo Lango (aktorius Pierce'as Brosnanas) memuarus. Ši darbą anksčiau pradėjęs žmogus, asmeninis ministro pirmmininko padėjėjas, žuvo paslaugomis aplinkybėmis, o jo kūnų jūra išmetė į krantą. Oficiali išsvada – savižudybė, tačiau ja, žinoma, niekas netiki.

R. Polanskis lieka sau ištikimas. Ko gero, „Vaiduoklis“ netaps ryškiu kino šedevru, bet svarbu, kad režisierius nepraleido dar vienos progos pasinerti į tamšiuosis žmogaus pasąmonės užkaborius. O ten, kaip ir politikos labirintuose, pats velnias kojų nusilaužtų.

Kriminalinius trilerius dažniausiai kuriančio JAV režisieriaus Michaelo Manno dukros Ami Canaan Mann savarankiškai sukurtas filmas „Teksaso žudynių laukai“ (sekmadienis, 22.30 val., TV3) primena apie keturiadesimties metų senumo įvykius. Rūščia stilistika ir tematika jis panašus į pries ketverius metus matytą režisieriaus Davido Fincherio trilerį „Zodiakas“. Čia pasakojama istorija, prasidejusi 1968-ųjų gruodį, kai Zodiaku pasivadinęs maniakas nužudė pirmasias aukas. Serijinio žudiko mišlė taip ir liko neįminta, bet 37 žmones nužudžiusis maniako „žygardarbiai“ įkvėpe ne vieną Amerikos nusikaltelį panašiai veikti.

„Teksaso žudynių laukuose“ veiksmas taip pat rutiloja septintojo dešimtmecio pabaigoje. 1969 m. Teksono valstijoje už Hjustono miesto apylinkių prasideančiose dykynėse, pavadintose mirties laukais, viena po kitos įvykdotos kelios jaunų moterų žmogžudystės. Visos aukos patyrė seksualinę prievertą, o jų kūnai buvo išmeti į savartyną. Nors Teksono policija uoliai tyre šias bylas, aukų skaičius netrukus ēmė artėti prie 50, o aptiki maniako dėl kraštovaizdžio specifikos vis nepavykdavo.

22 Kampus

14 d., ketvirtadienį, 18 val. Rūtos salėje – „Plėskai“. Pagal Friedrichą von Schillerį. Antidekalogas (N-16). Režisierius Artūras Areima. Spektaklio trukmė – 1.50 val. Bilieta kaina – 30 Lt.

14 d., ketvirtadienį, 19 val. Mažojoje scenoje – Šolomo Aleichemo „Mendelio milijonai“. Vienos dalies komedija. Režisierius Algimantas Pociūnas. Spektaklio trukmė – 1 val. Bilieta kaina – 20 Lt.

15 d., penktadienį, 18.30 val. Didžiojoje scenoje – aktoriaus Algirdo Pintuko jubilejaus proga: Keturakio „Amerika pirtyje“. Tryjų dalių komedija. Režisierius Valdas Lencevičius. Spektaklio trukmė – 2.20 val. Bilieta kainos – 15, 30, 40 Lt.

15 d., penktadienį, 19 val. Mažojoje scenoje – teatras „Jaja“: Kęstucio Marciulyno „Auksinė šventykla“. Monospektaklis. Režisieriai Eglė Mikulionytė ir Kęstutis Marciulynas. Spektaklio trukmė – 1.20 val. Bilieta kaina – 35 Lt.

17 d., sekmadienį, 18 val. Rūtos salėje – Timothee de Fombelle „Švyturys“. Vienos dalies monospektaklis. Režisierius Gintaras Varnas. Spektaklio trukmė – 1.15 val. Bilieta kaina – 25 Lt.

19 d., antradienį, 19 val. Tavernos salėje – Tono Guerros „Ketvirtoji kėdė“. Vienos dalies komedija. Režisierius Rolandas Atkočiūnas. Spektaklio trukmė – 1 val. Bilieta kaina – 20 Lt.

20 d., trečiadienį, 18.30 val. Didžiojoje scenoje – Antano Škémos „Balta drobulė“. Drama. Režisierius Jonas Jurašas. Spektaklio trukmė – 3 val. Bilieta kainos – 10, 30, 40, 60 Lt.

20 d., trečiadienį, 11 val. Mažojoje scenoje – trupė „Degam“: Vytauto V. Landsbergio „Zita – pelytė“. Spektaklis vaikams nuo 3 m. iki 4 kl. Spektaklio trukmė – 1 val. Bilieta kaina – 15 Lt.

20 d., trečiadienį, 19 val. Mažojoje scenoje – trupė „Degam“: „Tetos“. Autobiografinių improvizacijų spektaklis. Režisierius Juozas Javaitis. Spektaklio trukmė – 1.30 val. Bilieta kaina – 28 Lt.

Festivalis „Nerk į teatrą“

14 d., ketvirtadienį, 12 val. Didžiosios scenos fojė – ekskursija „Teatro erdvės“. Trukmė – 1.30 val. Bilieta kaina – 18 Lt.

14 d., ketvirtadienį, 13 val. Tavernos salėje – muzikos dirbtuvės. Vadovas – kompozitorius Tiomas Petrikis. Trukmė – 2 val. Bilieta kaina – 18 Lt.

14 d., ketvirtadienį, 14 val. Ilgojoje salėje – aktorinės dirbtuvės. Vadovas – režisierius Gytis Padegimas. Trukmė – 2 val. Bilieta kaina – 18 Lt.

14 d., ketvirtadienį, 15 val. Tavernos salėje – scenos kalba. Vadovė – aktorė Jūratė Aniulytė. Trukmė – 1.30 val. Bilieta kaina – 18 Lt.

14 d., ketvirtadienį, 18 val. Tavernos salėje – teatro kalbėjimai. Vakaro tema: Šiuolaikinis Lietuvos teatras. Williamo Shakespeare „Istabioji ir graudžioji Romeo ir Džuljetos istorija“ (rež. Oskaras Korsūnovas) spektaklio įrašo peržiūra, diskusija. Trukmė – 3 val. Iejimas nemokamas.

15 d., penktadienį, 12 val. Didžiosios scenos fojė – ekskursija „Teatro erdvės“. Trukmė – 1.30 val. Bilieta kaina – 18 Lt.

15 d., penktadienį, 14 val. Ilgojoje salėje – scenos kalba. Vadovė – aktorė Jūratė Aniulytė. Trukmė – 1.30 val. Bilieta kaina – 18 Lt.

15 d., penktadienį, 15 val. Tavernos salėje – teatras online. Fiodoro Dostojevskij „Nusikaltimas ir bausmė“ (rež. Gintaras Varnas) spektaklio įrašo peržiūra. Trukmė – 3 val. Iejimas nemokamas.

15 d., penktadienį, 15 val. Rūtos salėje – scenos jūdesys. Vadovė – choreografė Vesta Grabštaitė. Trukmė – 2 val. Bilieta kaina – 18 Lt.

15 d., penktadienį, 16 val. Tavernos salėje – scenografijos dirbtuvės. Vadovė – scenografė Giedrė Bražytė. Trukmė – 2.30 val. Bilieta kaina – 18 Lt.

15 d., penktadienį, 18 val. Tavernos salėje – teatro kalbėjimai. Vakaro tema: Šiuolaikinio Vakarų Europos teatro panorama. Spektaklių įrašų peržiūra, diskusija. Trukmė – 3 val. Iejimas nemokamas.

16 d., šeštadienį, 13 val. Ilgojoje salėje – aktorinės dirbtuvės. Vadovas – režisierius Gytis Padegimas. Trukmė – 2 val. Bilieta kaina – 18 Lt.

16 d., šeštadienį, 13 val. Mažojoje scenoje – ŠU Juozo Žibūdos kursas: „Lietuviško teatro vakašas?“ Dviejų dalių teatro performansas. Režisierius Juozas Žibūda. Spektaklio trukmė – 2 val. Bilieta kaina – 18 Lt.

16 d., šeštadienį, 16 val. Rūtos salėje – LMTA Jono Vaitkus kursas / Lietuvos rusų dramos teatras: „Meška“. Vienaveiksmis spektaklis pagal A. Čechovą. Režisierė Laima Adomaitienė. Spektaklio trukmė – 1.15 val. Bilieta kaina – 18 Lt.

16 d., šeštadienį, 18 val. Mažojoje scenoje – LMTA Juozo Javaičio kursas / Trupė „Degam“: David Harrower „Peiliai vištose“. Vienos dalies drama. Režisierius Gintaras Liutkevičius. Spektaklio trukmė – 1.40 val. Bilieta kaina – 18 Lt.

16 d., šeštadienį, 20 val. Ilgojoje salėje – festivalio uždarymo koncertas „Afrikos būgnų ritmu“. Spektaklio trukmė – 1.30 val. Bilieta kaina – 15 Lt.

16 d., šeštadienį, 18 val. Didžiojoje scenoje – tautinio meno ansamblio „Ratelinis“ koncertas „Aukso paukštėi atskridus“, skirtas „Aukso paukštės“ apdovanojimo įteikimui. Koncerto trukmė – 2 val. Bilieta kaina – 13 Lt.

Teatro kasa (Laisvės al. 71) dirba kasdien 10.30–19 val., tel. 22 40 64. Bilietus taip pat platina *Tiketa*.

Kauno valstybinis lėlių teatras

15 d., penktadienį, 18 val. poezijos ir muzikos vakaras „Aš pažinau karalių tavyje“. Eiles skaitys ir romansus dainuos aktorius Andrius Bialobžekis. Bilieta kaina – 40 Lt.

16 d., šeštadienį, 12 val. „Jūratė ir Kastytis“. Romantiška legenda, atskleidžianti gintaro paslapį. Nuo 5 m. Režisierius Olegas Žiugžda. Bilietu kainos – 8, 10, 12 Lt.

17 d., sekmadienį, 12 val. „Seimynėlė iš didžiosios girios“. Žaisminga pasaka apie vienos dienos Kaukų šeimos nuotykius. Nuo 3 m. Režisierius Olegas Žiugžda. Bilieta kainos – 8, 10, 12 Lt.

20 d., trečiadienį, 10 val. Lėlininkų ir Žemės dienai – „Pasaka apie lietaus lašelį“. Apie tai, kokie esame svarbūs, nepakartojami, reikalingi. Nuo 3 m. Režisierius Olegas Žiugžda. Bilieta kainos – 8, 10, 12 Lt.

Teatro kasa (Laisvės al. 87A) dirba IV–V 11–17 val., VI–VII 10–14 val., tel. 22 16 91. Bilietus taip pat platina *Bilietai*.

Kauno kamerinis teatras

14 d., ketvirtadienį, 18 val. Carole Frechette „Žanas ir Beatričė“. Melo drama. Režisierius Aleksandras Rubinovas. Spektaklio trukmė – 1.40 val. Bilieta kainos – 16, 20 Lt.

15 d., penktadienį, 18 val. Konstantino Koszenko „Hitleris ir Hitleris“. Dviejų dalių spektaklis. Režisierius Stanislovas Rubinovas. Spektaklio trukmė – 2.15 val. Bilieta kainos – 24, 30 Lt.

16 d., šeštadienį, 18 val. Aleksandro Volodino „Penki vakarai“. Dviejų dalių romantinė drama. Režisierius Algimantas Pociūnas. Spektaklio trukmė – 2.30 val. Bilieta kainos – 24, 30 Lt.

17 d., sekmadienį, 18 val. Daivos Čepauskaitės „Kavinė „Pas Blezā“. Pasimatymas po dvdešimties metų. Režisierius Stanislovas Rubinovas. Spektaklio trukmė – 1.45 val. Bilieta kainos – 28, 35 Lt.

20 d., trečiadienį, 10 ir 12 val. „Kaip atpažinti raganą?“ Spektaklis vaikams. Režisierius Aleksandras Rubinovas. Spektaklio trukmė – 1 val. Bilieta kaina – 15 Lt.

Teatro kasa (Kęstucio g. 74A) dirba I–V 14–18 val., VI–VII 11–18 val., tel. 22 82 26. Bilietus taip pat platina *Bilietai.lt* ir *Bilietai*.

Kauno valstybinis muzikinis teatras

14 d., ketvirtadienį, 18 val. premjera – „Notrando legendą“. Dviejų dalių šokio spektaklis. Inscenacijos autorius ir choreografas Aleksandras Jankauskas, muzika – Antanas Jasenka ir Ričardas Kočiantė, dirigentas Jonas Janulevičius, scenografas Artūras Simonis, kostiumų dailininkė Rūta Biliūnaitė, vizualizacija Vladimiras Šerstobojevas. Bilieta kainos – 20, 30, 50, 60, 100 Lt.

15 d., penktadienį, 18 val. Fridricho von Flotovo „Marta“. Dviejų dalių komiška opera. Režisierius Gintas Žilys, dirigentas Julius Geniušas, dailininkė Janina Malinauskaitė. Spektaklio trukmė – 2.15 val. Bilieta kainos – 15, 20, 35, 40, 100 Lt.

16 d., šeštadienį, 18 val. Johano Štrauso „Šiksnosparnis“. Skirta dainininkės Jonės Ragaišytės 80-čiui. Triju veiksmų operetė. Režisierius Gintas Žilys, dirigentas Julius Geniušas, dailininkė Janina Malinauskaitė. Spektaklio trukmė – 3.20 val. Bilieta kainos – 15, 30, 45, 50, 100 Lt.

17 d., sekmadienį, 12 val. Zitos Bružaitės „Voro vestuvės“. Dviejų veiksmų operėlė-baletas vaikams. Choreografas Jurijus Smoriginas, dirigentas Virginijus Visockis, scenografė Iveta Ciparytė, kostiumų dailininkė Ana Lorens. Spektaklio trukmė – 1.40 val. Bilieta kainos: 7, 12, 18, 20, 50 Lt.

17 d., sekmadienį, 18 val. „Funny Beat Tap Dance Show“ kartu su „Bass Arco“. Išpudingas step'o šokio pasirodymas su gyvos muzikos improvizacijomis. Bilieta kainos – 20, 30, 50, 60, 100 Lt.

20 d., trečiadienį, 18 val. Genadijaus Gladkovo „Brėmeno muzikantai“. Dviejų veiksmų miuziklas vaikams ir tėveliams. Režisierius Dmitrij Harchenko (Estija), dirigentas Julius Vilnonis, dailininkė Anne-Mai Heimola (Estija). Spektaklio trukmė – 2.30 val. Bilieta kainos – 7, 12, 18, 20, 50 Lt. Skirta vyresniųjų klasijų moksleiviams.

Teatro kasa (Laisvės al. 91) dirba II–VII 11–14, 14.45–18 val., tel. 20 09 33.

16 d., šeštadienį, 19 val. Mindaugo Valiuko „Septyniolika“. Režisierė Edita Prakuliauskaitė-Milimienė. Bilieta kainos – 25, 30 Lt.

17 d., sekmadienį, 14 val. Agnès Dilytės „Sidorbrinis fėjos šaukštelišis“. Spektaklis vaikams. Režisierė Agnė Dilytė. Spektaklio trukmė – 1 val. Bilieta kaina – 15 Lt.

19 d., antradienį, 19 val. Aleksej Slapovskij „Nuo raudonos žiurkės iki žalios žvaigždės“ (N-16). Režisierius Darius Rabašauskas. Spektaklio trukmė – 1.50 val. Bilieta kaina – 30 Lt.

Teatro kasa (Laisvės al. 71) dirba kasdien 10.30–19 val., tel. 22 40 64. Bilietus taip pat platina *Tiketa*.

20 d., trečadienį, 18 val. Kamerinės muzikos vakaras – Rokas Valuntonis (fortepijonas). Bilietai kainos – 10 Lt.

XVI kompozitorų E. Griego (1843–1907) ir M. K. Čiurlionio (1875–1911) muzikos festivalis

14 d., ketvirtadienį, 18 val. pradedamas koncertas – VDU kamerinis orkestras (meno vadovas ir dirigentas Robertas Bliškevičius), Kauno valstybinis chorras (meno vadovas ir vyr. dirigentas Petras Bingelis). Solistai: Stein Skjervold (baritonas, Norvegija), Jonė Punytė (fortepijonas). Dirigentai: Petras Bingelis ir Robertas Bliškevičius. Bilietai kainos – 10, 15 Lt.

15 d., penktadienį, 18 val. Stein Skjervold (baritonas, Norvegija), Sonata Ir Rokas Zubovai (fortepijonas). Bilietai kainos – 10, 15 Lt.

16 d., šeštadienį, 17 val. Kerintis Norvegijos grožis: Nils "kland (smuikas, smuikas d'amore, Haranger vietovės smuikas, Norvegija), Gintaras Česonis (fotografijų, vaizdinės instaliacijos autorius). Bilietai kainos – 10, 15 Lt.

17 d., sekmadienį, 17 val. baigiamasis koncertas – Vilniaus miesto savivaldybės Šv. Kristoforo kamerinis orkestras (meno vadovas ir dirigentas Donatas Katkus). Solistės: Katažyna Narkevič (smuikas), Giedrė Žarėnaitė (smuikas), Indrė Baikštė (fortepijonas). Dirigentas Donatas Katkus. Bilietai kainos – 10, 15, 20 Lt.

Filharmonijos kasa (L. Sapiegos g. 5) dirba II–VII 14–18 val., tel. 20 04 78. Bilietai taip pat platinia Tiketa.

15 d., penktadienį, 17 val. Kauno Juozo Naujalo muzikos gimnazijos jaunuju dainininkų koncertas „Studie, Mokykla...“. Dalyvaus 12 kl. solinio dainavimo mokiniai: Agnė Mozūraitė, Eglė Voverytė (mokytoja Jūratė Bukauskaitė), Gintautas Lukšas (mokytoja Rima Daugėliena). Koncertmeisteriai: Agnė Jončienė, Darius Kudirka. Taip pat dalyvaus 10 kl. mokinys Romantas Daugėla (fleita), mokytojas Darius Gedvilas, koncertmeisterė Aušra Gelusevičienė. Iėjimas nemokamas.

16 ir 17 d., šeštadienį ir sekmadienį, 16 val. Vytauto Didžiojo karo muziejaus sodelyje – varpu muzikos koncertai. Skambės Latvijos ir Estijos muzika. Kariljonu skambins Giedrius Kuprevičius.

19 d., antradienį, 18 val. „Kūrybos valandoje“ susitikimas su humoristu, 2011 metų Išimtiniausių Kauno menininkų Jurijui Gimberiui. Kūrybos valanda skiriama juokingai, o kartais ir graudžiai Gimberio mažajai prozai, o vakarą „su grauduliu balse“ ves Dovilė Želčiūtė. Bus kalbama apie gyvenimą, juoko ir ašarų proporcijas. Iėjimas nemokamas.

16 d., šeštadienį, 12–17 val. Kauno kultūros centre „Tautos namai“ (Vytauto pr. 79 / Kęstučio g. 1) – „Pavasario rankdarbių diena“. „Tautos namai“ kviečia kūrėjus surengti savo darbų parodas-pardavimus, rankdarbių technikų demonstravimus, išmokyti žiūrovus dirbinius vertinti ir apie juos nusimanyti, paškatinti pačius pabandyti kurti. Registracija el. paštu: a.vandyte@tautosnamai.lt. Daugiau informacijos tel. (8 37) 204417 ir www.tautosnamai.lt. Iėjimas ir dalyvavimas nemokami.

Jurgio Buitkaus literatūrinės premijos konkursas pratęsiamas iki 2013 m. balandžio

Premija skiriama konkursu būdu už brandžią prozos, poezijos ar eseistikos knygą. Vertinamos per pastaruosius metus išleistos knygos. Kandidatus premijai gauti gali siūlyti meno kūrėjų asociacijos, vienuomeninės organizacijos, leidyklos, patys kūrinių autorai. Skiriant premiją bus atsižvelgiama į tai, kad kandidatas nė sykio nėra sulaukęs rimtesnio dėmesio bei materialinio paskatinimo. Į kandidato amžių, skiriant premiją, neatsižvelgiama. Prašome kandidatus siūlyti ir knygas (po 1 egz.) siušt Lietuvos rašytojų sajungai (K. Sirvydo g. 6, Vilnius).

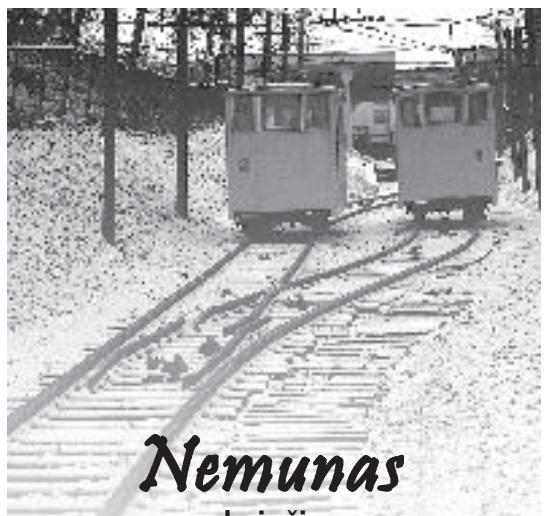

RAŠYTOJŲ KLUBAS

14 d., ketvirtadienį, 17.30 val. Rašytojų klube (K. Sirvydo g. 6, Vilnius) – albumo „Nijolė Dirvianskytė“ pristatymas. Dalyvaus autorė Nijolė Dirvianskytė, Lietuvos tautodailininkų sajungos pirmininkas Jonas Rudzinskas, menotyrininkė Nijolė Tuménienė, dailininkas Rimas Bičiūnas, folkloro ansamblis „Kadagys“. Vakare bus atidaryta Nijolės Dirvianskytės tapybos paroda.

19 d., antradienį, 17.30 val. Audronės Girdziuskauskaitės sukaktvinis kūrybos vakaras. Dalyvaus teatrologė, rašytoja Audronė Girdziuskauskaitė, literatūrologė Jūratė Sprindytė, literatūros kritikas Valentinas Sventickas, rašytojai Aidas Marcénas, Rimantas Šavelis, pianistas Povilas Jaraminas.

21 d., ketvirtadienį, 17.30 val. Pasaulinė poezijos diena. Knigos „Myléjau: Sarbievijaus kieimo poetų antologija“ pristatymas. Dalyvaus knygos autoriai Nijolė Daujotytė, Valdas Daškevičius, Virginijus Gasiliūnas, Elena Karnauskaitė, Julius Keleras, Aidas Marcénas, Marcelijus Martinaitis. Renginj veda knygos sudarytojas Liudvikas Jakiševičius ir poetas Vytautas V. Landsbergis.

Nemunas
kviečia

Kovo 21 d., ketvirtadienį, Pasaulinė poezijos diena, kviečiame į poezijos valandą mūsų miesto Žaliakalnio funikulieriuje „Aukštyn žemyn“.

Nuo 12 iki 13 val. abiejuose funikulieriaus vagone liuose savo kūrybą skaitys Kauno poetai ir poetės.

Tą valandą funikulieriumi galėsite „pasivžinti“ su Gintaru Patacku, Donaldu Kajoku, Aldona Ruseckaite, Vidmantu Kiaušu, Erika Drungyte, Enrika Striogaite, Dovile Zelčiūte, Viktoru Rudžianku ir kitais poetais.

Gal ir jūs norite tądien paskaityti savo eilių? Skambinkite mums į redakciją tel. 322266.

Renginio partneris

Nemunas ISSN 0134-3149

Leidžiamas nuo 1967 m. balandžio mėn.

Išeina ketvirtadieniais

Gedimino g. 45, 44239 Kaunas
Telefonas ir faksas – (8-37) 322244
El. paštas: nemunasredakcija@gmail.com
Internetinis adresas: <http://www.nemunas.net>

Indeksas 0079

Steigėjas ir leidėjas — Lietuvos rašytojų sajunga
Steigimo liudijimas Nr. 405
Spausdino TAURAPOLIS
Tiražas 1000

Rankraščių nerecenzuojame ir negražiname.

Vyriausiasis redaktorius

Viktoras Rudžianskas –

tel.: (8-37) 322244, (8-610) 67255

Vyriausiojo redaktoriaus pavaduotoja –
Gražina Viktorija Petrošienė

tel.: (8-37) 322266

Referentė – Aurina Venislovaitė –

tel. (8-37) 322244

Naujienų redaktoriai:

Audronė Meškauskaitė –

tel. (8-37) 322251, (8-615) 24983

Andrius Jakučiūnas –

tel. (8-611) 98945,

el. paštas: jakuciunas@gmail.com

Maketuotojas – Juozas Pužauskas –

tel. (8-656) 38529

Buhalterė – Irena Kavaliauskienė –

tel. (8-37) 322235, (8-656) 41705

Talkininkai:

Jurga Tumasonytė (publicistika)

Aldona Žemaitytė (publicistika)

Romualdas Rakauskas (fotografija)

Eugenija Žakienė (muzika)

Gediminas Jankauskas (kinas)

Gediminas Jankus (teatras)

Zenonas Baltrušis (fotografija)

Lina Navickaitė (kalba)

Rėmėjai:

LIETUVOS RESPUBLIKOS
KULTŪROS RĒMIMO
FONDAS

KAUNO MIESTO
SAVIVALDYBĖ

SPAUDOS, RADIVO IR
TELEVIZIJOS RĒMIMO
FONDAS

„Nemuno“ sąskaitos AB banke „Swedbank“:
LT 14730001002256121 — einamoji sąskaita;
LT 09730001002230312 — biudžetinė sąskaita;
LT 757300010034284035 — valiutinė sąskaita.

Prenumeratos kaina mėnesiui — 9 Lt
Prenumerata priimama
visuose pašto skyriuose,
internetu www.post.lt ir www.prenumerata.lt
arba redakcijoje

„Meno parko“ galerijoje grafikė Greta Grendaitė su kolega eksponuoja parodą „Persirengimas“. Ją sudaro penkios dalys, tačiau viena jų – ypatinga. „Drugelio efektas“ į kūrybinę veiksmą įtraukia ir žiūrovus. Tai G. Grendaitės interaktyvios instalacijos forma kuriama knyga, kurios turinį inicijavo keletas menininkų, o dabar tėsia visi norintys galerijos lankytojai. Taip laikui bégant bus sukurtas naujas meno kūrinys, kuris labai asmeniškai atsakys į klausimą: *miestas + aš = ?..* Kiekvieno mūsų darbas dedamas į bendrą ant sienos pakabintą albumą. Aplankytį parodą bei prisidėti prie *Drugelio efekto* kūrybinio proceso galima iki kovo 20 d.